

Center for By og Miljø

Plejeplan for Søndersø

FURESØ
KOMMUNE

Indhold

1. Indledning	4
2. Eksisterende forhold	7
3. Inddragelse af interessenter	13
4. Rekreative forhold	17
5. Naturpleje generelt	21
6. Generelle plejeemner	22
7. Målsætning og pleje	26
Område 1	27
Område 2	33
Område 3	41
Område 4	46
Område 5	57
8. Kildeliste	60
9. Bilag	61

Forord

Plejeplanen for Søndersø har været en længe ønsket plejeplan – både fra Furesø Kommune, men også fra foreninger og naboerne til området ved Søndersø.

Furesø Kommune har i forbindelse med udarbejdelsen af planen fået en enorm respons fra borgere, foreninger mv., som har taget sig tid til at deltage i borgermøder, møder med natur- og miljøafdelingen, komme med input online og indsende høringssvar. Der skal derfor lyde en stor tak til alle, der har givet et bidrag. Det har løftet vidensniveauet om området og naturen og givet kommunen bedre forudsætninger for at balancere naturhensyn og rekreativ brug.

Der skal også lyde en tak til Peter Bonne Eriksen for lån af billeder til plejeplanen. De øvrige billeder er fra Natur360 og Furesø Kommune.

Håbet med denne plejeplan, er at skabe en fælles forståelse for, hvilke værdier der er vigtige at passe på, og hvordan vi øger biodiversiteten i området. Hvordan området på sigt skal tilgodese friluftslivet er beskrevet i en visionsplan for Sønder søområdet.

Effekten fra plejeplanens indsatser skal evalueres løbende, og plejeplanen skal revideres senest i 2030.

1. Indledning

I 2012 overtog Furesø Kommune Søndersø og flere af de tilstødende grønne arealer fra HOFOR. Furesø Kommune har siden plejet området ud fra principperne om naturskov som i resten af kommunen. Den rekreative brug af området er reguleret efter 'Bestemmelser for benyttelse af Søndersø' fra 2014 og som netop er blevet opdateret i forlængelse af borgerinddragelsen i 2022.

Området rundt om Søndersø er et af Furesø Kommunes mest benyttede rekreative arealer, og der er mange holdninger og ønsker til brug og pleje fra naboer, foreninger og brugere. Disse ønsker kan være meget forskellige og modstridende. Plejeplanen vil derfor fastlægge rammerne for plejen af området, som kommunens forvaltning kan navigere efter, også i situationer hvor der er modstridende interesser.

Plejeplanens formål

Plejeplanen skal fastlægge plejeniveau til fremme af de biologiske værdier, og samtidig tage hensyn til de rekreative oplevelser området byder på. Planen skal bygge på en afvejning af hensyn til benyttelse og beskyttelse. Planen skal også være rettesnor for den kommunale drift.

Udvikling siden 2012

- I 2014 vedtog Furesø Kommune retningslinjer for beskyttelse og benyttelse af Søndersø med baggrund i en borgerinddragelsesproces og arbejdet fra en repræsentativ arbejdsgruppe.
- Den generelle forvaltningspraksis for naturområder er gået i retning af et større fokus på biodiversitet og naturnære driftsprincipper.
- Naboområdet, den nedlagte Flyvestation, er gået fra et lukket område for Forsvaret, til et stort natur- og fri-luftsområde med nye omkringliggende boliger.
- Den rekreative trafik omkring Søndersø er vokset støt.

Planen skal indeholde konkrete plejeforslag, til at opnå de opstillede målsætninger planen fastsætter for de forskellige typer arealer.

Plejeplanen erstatter landskabs- og plejeplan for Søndersø 1992 og Plejeplan for Skovhuset 1993.

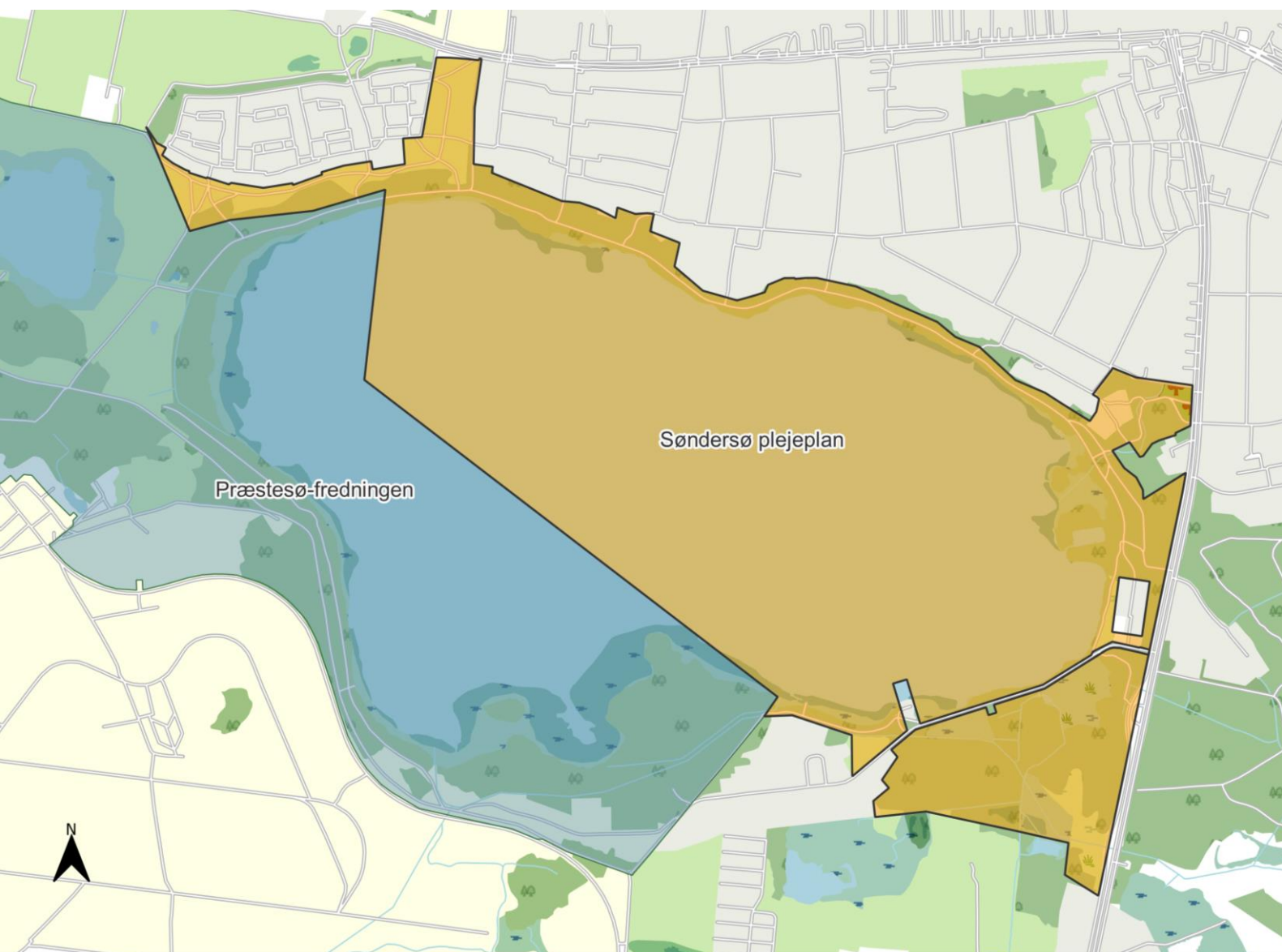
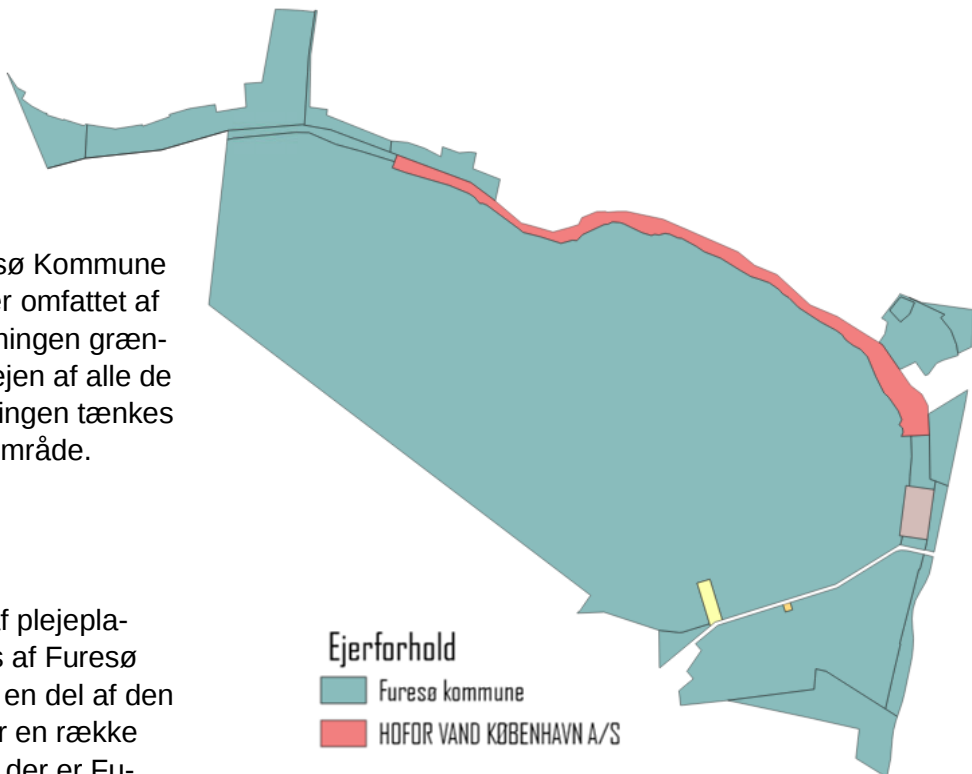

Plejeplanens område

Planen omfatter de arealer som Furesø Kommune ejer eller administrerer, og som ikke er omfattet af Præstesø-fredningen. Præstesø-fredningen grænser op til plejeplanen mod vest, og plejen af alle de tilstødende arealer til Præstesø-fredningen tænkes sammen med plejen for det fredede område.

Ejerforhold

Furesø Kommune ejer hovedparten af plejeplanens område, som driftes og forvaltes af Furesø Kommune. HOFOR har ejerskabet af en del af den nordlige skovbræmme, hvor der ligger en række drikkevandsindvindingsboringer, men der er Furesø Kommune som står for drift og arealforvaltning af området.

Området som Søndersø plejeplan dækker og markering af Præstesø-fredningens udbredelse.

Vidensgrundlag

Plejeplanen bygger på data indsamlet af Natur360 i 2019 suppleret med kommunens egne observationer samt interessenternes input i 2022.

Natur360 har registreret naturtyper og udarbejdet artslistor med fokus på de dominerende arter, indikatorarter og eventuelle spændende og sjældne arter.

Plejeplanen er inddelt i delområder ud fra naturtype baseret på lysindfald, fugtighedsgrad og næringsindhold i jorden samt artsfund på stedet. Der er ikke foretaget detaljerede undersøgelser af jordens næringsindhold.

Feltarbejdet er foregået i august 2019 og september 2022. Det betyder, at forårsflora ikke er systematisk registreret. En del arter tilhørende forårsflora med en længere vækstsæson er dog registreret. Der er foretaget sporadiske observationer af dyrelivet og suppleret med lokale interessenter og medarbejderes viden om arter og brug af området.

@Natur360

Status – mål – plejemetode

For hvert delområde er der en beskrivelse på 1-2 sider. Her er arealet vist på kort samt et foto af stedet. Der er angivet

- status for området,
- målsætning
- plejeforslag til at nå målsætningen.

Se kort i stor størrelse i bilag 1.

Metode

Plejeplanen er opdelt i 5 overordnede delområder, som hver er brudt ned i delområder på baggrund af deres naturtype. Dvs. er der et skovstykke med forskellige forudsætninger i jordbundens fugtighedsgrad, er de delt i hvert deres delområde.

I kapitel 7 bliver hvert delområde beskrevet med en status for arealet som det ser ud i dag. Der opstilles en målsætning for hvordan arealet skal udvikle sig, og dertil plejeforslag som skal få området til at nå sin målsætning.

Gældende for flere delområder er emnerne risiko-træer, beplantning langs stier, bekæmpelse af invasive arter og selvtægt. Emnerne bliver behandlet samlet for hele plejeplansområdet i kapitel 6.

Natur360 er ude og samle data ind, herunder naturtyper, flora og fauna. Her ses et gammelt bøgetræ i forfald, som er levested for svampe, insekter, flagermus og fugle.

2. Eksisterende forhold

Landskab, geologi og kulturhistorie

Søndersø er ca. 125 ha stor, og ligger i Furesø Kommune syd for Værløse i en tunneldal skabt af seneste istids afsmeltning.

I 1865 forsøgte man at dræne søen og omlægge den til eng. Tipperup å blev omlagt uden om Søndersø, og vandet blev forsøgt tømt over i åen. Man lykkedes kun med at sænke vandspejlet to meter hvor områderne syd for søen, blev mere eller mindre tørlagt. Det lykkedes aldrig at tømme søen, pga. de mange kildevæld på bunden, hvor vandet fossede lige så hurtigt ind i søen, som vandet blev pumpet væk. I dag er vandstanden samlet sænket ca. en meter, og de tørlagte arealer fremstår i dag som moseområder.

Søen blev solgt til Københavns Vandforsyning i 1871, der derefter brugte den til indvinding af drikkevand til borgerne i København. I 1893 stoppede indvindingen af søvand fra Søndersø, og drikkevandet blev i stedet pumpet op fra grundvandet via grundvandsanlæg. Efterspørgsel på drikkevand steg dog igen kraftig, og vandforsyningen fik igen behov for at supplere med søvand. Et nyt vandfiltreringsanlæg til rensning af søvand stod klar i 1962, og var i brug frem til 1979, hvor alt indvinding af overfladevand fra søen stoppede.

Nordøst for Søndersø ligger Skovhuset. Skovhuset blev bygget i 1923 som sommerhus, men blev til et udstillings- og kulturhus i 1977 og fungerer stadig som sådan i dag.

Biologi

Udover selve Søndersø er størstedelen af plejeplannens areal dækket med skov og mose med indslag af lysåbne græsarealer og eng.

Flere af områderne vurderes til at have en høj naturværdi, især den nordlige søbred med blandet løvskov (område 4) samt de mindre og mere lysåbne naturtyper, der findes i områderne 1, 2 og 4, se kortbilag 1. Der er mange store og gamle træer, bl.a. eg, ask, bøg, vortebirk og rød-el. De store gamle træer har en særlig værdi som levesteder for insekter, svampe, fugle og flagermus.

Bredarealerne har en vigtig betydning for insekt- og fuglelivet i og omkring Søndersø. De mange krat, småbiotoper med stillestående vand, tagrørsbræmmer og andet skaber uforstyrrede områder af varierende størrelser og karakter langs det ellers flittigt benyttede stisystem.

Der er et rigt fugleliv ved Søndersø. Bl.a. er der observeret korttået træløber, nattergal, havørn, isfugl, digesvale, stor og lille flagspætte, dompap, korsnæb, rørhøg, rørdrum, spætmejsse m.fl.

Søndersø er desværre ikke fri for invasive arter. Sildig gyldenris har etableret sig flere steder, mens mink også observeres regelmæssigt i området. De forsøges bekæmpet via fælder opsat af kommunens driftsafdeling, som koordinerer indsatsen med lokale ornitologer.

@Peter Bonne Eriksen

To toppet lappedykkere viser deres smukke fjerdragt i Sønderø.

Sammenhæng med anden planlægning

Furesø Kommuneplan 2021

Plejeplanen understøtter visionerne i kommuneplan 2021, hvoraf de vigtigste i forhold til Sønderområdet er:

- At naturområderne beskyttes, er sammenhængende og rummer et rigt dyre- og planteliv.
- At øge den biologiske mangfoldighed.
- At borgerne har gode muligheder for naturoplevelser, motion og frisk luft.
- At der er nem og sikker adgang fra byerne til landområderne med søer og skove, især til den robuste del af naturen.
- At der er balance mellem benyttelse og beskyttelse.

Plejeplansområdet er udpeget som et unikt område, og der gælder derfor en række særlige retningslinjer for området i kommuneplan 2021.

Kommuneplan 2021

Søndersø er et unikt område i naturmæssig, kulturmæssig og landskabelig forstand og følgende gælder i henhold til kommuneplan 2021:

- **Værdifulde landskaber**
Størst mulig adgang til områder og særlige oplevelsesmuligheder.
- **Særlige naturbeskyttelsesinteresser**
Levesteder for vilde dyr og planter skal bevares og om muligt forbedres og udvides. Bilag IV arters levesteder skal beskyttes og vises særlig hensyn ved planlægning og administration.
- **Økologisk forbindelse**
Natursammenhænge bevares og forbedres hvor det er muligt.
- **Aktivitetszone i Søndersø**
Af hensyn til fuglelivet er Søndersø opdelt i to zoner.

Lokalplaner og byplanvedtægter

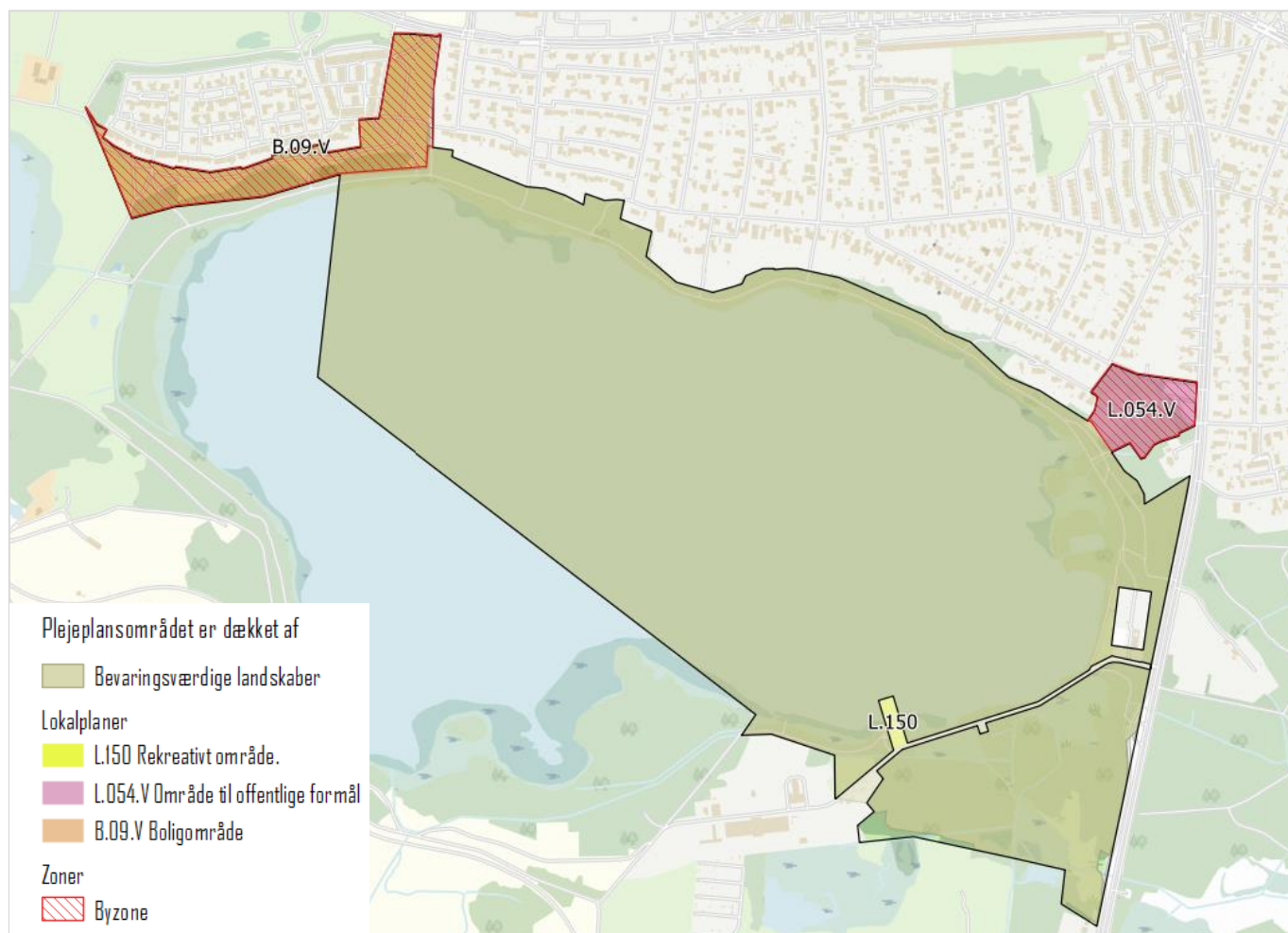
Lokalplan 54 fra 1997 dækker området omkring Skovhuset (delområde 3c). Den indeholder blandt andet bestemmelser om stiforbindelser på området, og at den skovagtige beplantning skal oprettholdes og ikke må ændres uden kommunalbestyrelsens tilladelse. Området sydvest for Skovhuset angives som relativt åbent ned mod Søndersø.

Byplanvedtægt nr. 9 fra 1977 dækker området omkring Dalsø Park (dele af områderne 4h og 4i). Eneste bestemmelse på de relevante områder er, at de skal være offentlige friarealer.

Lokalplan 150 fra 2020 dækker et privatejet område og indgår derfor ikke plejeplanen. Bestemmelserne omkring områdets anvendelse og stier er imidlertid vigtige i relation til plejeplanen, som omfatter områder på alle sider af det privatejede areal. Området må kun anvendes som offentligt tilgængeligt, rekreativt natur- og friluftsområde med eller uden støttepunkt for det almene friluftsliv. Stiareal igennem området må kun have formål af sti.

Tidselsommerfugl i almindelig knopurt

Grøn Plan 2013-2024

Grøn Plan er en plan for naturen i Furesø Kommune, hvis formål er at styrke natur- og landskabsværdierne i kommunen og fremme menneskers muligheder for at opleve dem. Grøn Plan skal bidrage til at standse tabet af biodiversitet, styrke biodiversiteten lokalt, og sikre sjældne planter og dyr.

Det fremgår af Grøn plan, at der ved Søndersø skal arbejdes for at bevare og forbedre forholdene for det dyre- og planteliv, der knytter sig til vandmiljøet, og at Søndersø fortsat skal være en vigtig raste- og ynglelokalitet for fugle. Derudover skal der være mulighed for rekreative aktiviteter i den nordøstlige ende af søen, mens den sydvestlige ende med rørskovsområderne skal forbeholdes naturen.

Der skal skabes en fornuftig balance mellem rekreative interesser og naturhensyn. Herved sikres at naturen ikke forringes som følge af den rekreative udnyttelse, samtidig med at tilgængeligheden til søområderne sikres, så man kan færdes til fods og på cykel rundt om søerne.

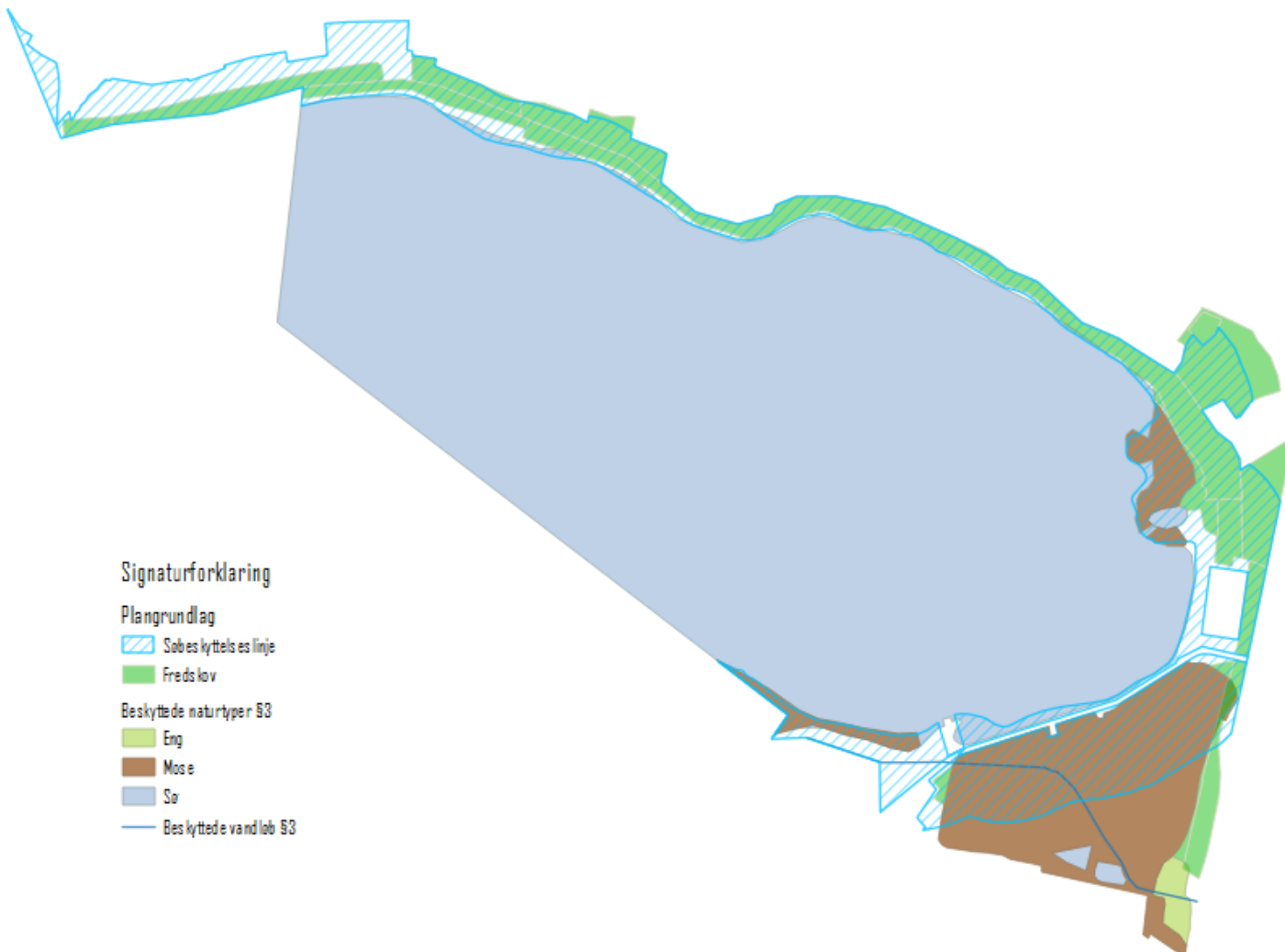
Andre bindinger og bestemmelser

Diverse beskyttelser

- Søndersø er beskyttet af både § 3 og § 16 i naturbeskyttelsesloven.
- Delområde 2 og 3a er beskyttet som mose efter Naturbeskyttelseslovens § 3.
- Skovarealerne er i vid udstrækning underlagt fredskovspligt i forhold til skovloven.

Landzone og byzone

Søen og omgivelserne ligger overvejende i landzone. Undtagelsen er dog området syd for Dalsø Park og ved Skovhuset som er i byzone.

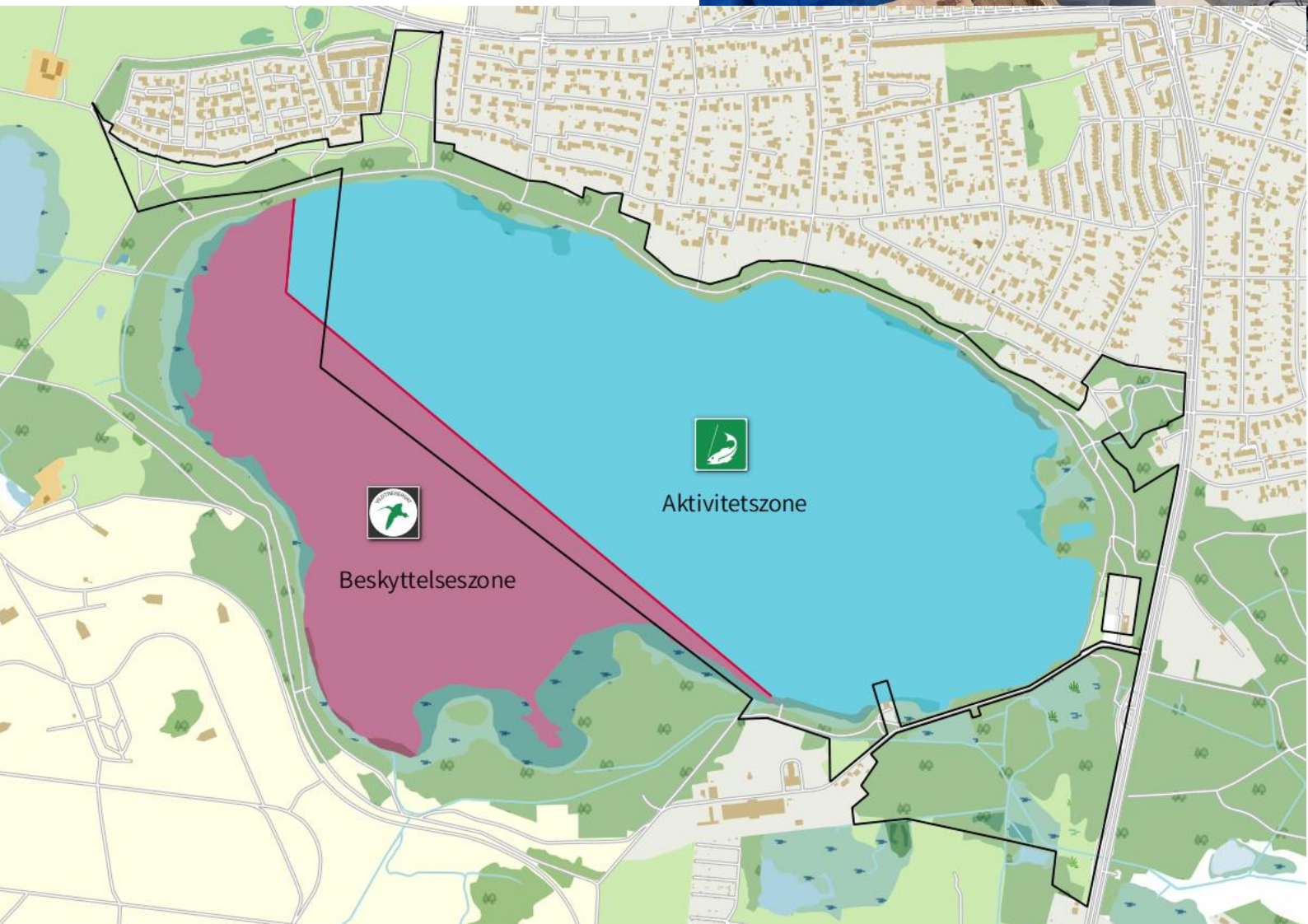
Zoneopdeling af Søndersø

Af hensyn til fuglelivet er Søndersø opdelt i to zoner, en aktivitetszone og en beskyttelseszone. Aktivitetszonen udgør den østlige del af søfladen. Her må man bade samt fiske fra bred og robåd. Fiskeri fra båd er dog kun tilladt for medlemmer af lystfiskerforeninger med fiskeret til søen.

Beskyttelseszonen, i den vestlige del af søfladen, er forbeholdt naturen. Her tillades ingen aktiviteter på søfladen bortset fra fiskeri fra robåd efterår og vinter for medlemmer af sports- og lystfiskerforeninger med fiskeret til søen.

For hele Søndersø gælder et forbud mod at sejle i kano, kajak, paddleboards og lign.

Zonernes grænser samt bestemmelser for tilladte aktiviteter er fastsat i 'Bestemmelser for Benyttelse af Søndersø' se bilag 4.

Søndersø er opdelt i to zoner. En beskyttelseszone og en aktivitetszone. Den sorte afgrænsning viser plejeplansområdet.

3. Inddragelse af interessenter

”

Søndersø er et af Furesø Kommunes mest benyttede rekreative naturområder. Mange ynder at gå, cykle eller løbe på Søndersøs afmærkede rute. Andre vil bade, svømme eller fiske på søen. Samtidig rummer Søndersø og området omkring en fantastisk natur, og naboerne nord for Søndersø bor tæt på. De mange forskellige ønsker og behov fra brugerne, naboerne og interesseorganisationerne spænder vidt. Nogle ønsker et absolut minimum af aktiviteter, mens andre synes der skal være plads og støttepunkter til flere aktiviteter end i dag. Med så mange forskellige interesser og ønsker, er det vigtigt at have et så nuanceret billede som muligt.

Til grund for plejeplanen ligger derfor en omfattende inddragelse af interessenter i 2022.

Det gælder både naboer, interesseorganisationer inden for natur og friluftsliv, foreninger og andre der har interesse i området. Dialogen afspejler tydeligt de mange interesser der er for området.

Plejeplanen forsøger at balancere de forskellige interesser, så der både gives plads til den værdifulde natur, men også til at komme ud og opleve den.

Mange var med Borgermødet

Som optakt til igangsættelsen af plejeplanen, afholdte Furesø Kommune et åbent borgermøde, hvor alle interesserede kunne komme med deres input til hvordan området skal plejes og udvikles.

Her blev der flittigt drøftet meninger og skrevet sedler med gode råd, særlig viden, ønsker mm.

Alle input blev samlet sammen, og indgår i overvejelserne omkring beskyttelse og benyttelse af området ved Søndersø.

Hvad er vigtigst?

Skovhuset lagde lokaler til borgermødet. Huset var fyldt af interesserede borgere der tog aktiv del i diskussionerne og bidrog med viden og idéer.

Alle deltagere blev spurgt til hvad de synes var de vigtigste fokusområder. Resultatet var et stort udbytte i form af plancher med krydser og noter og en stor samling post it's med gode råd.

Bred inddragelse

Ud over borgermøde har der været afholdt en digital borgerinddragelse via CitizenLab på Furesø Kommunes hjemmeside.

Udvikling af området omkring Sønder sø

Furesø Kommune inviterer borgere til at komme med input til den fremtidige pleje af Sønder sø inkl. bredarealer.

21 3

Udklip fra den digitale borgerplatform citizenlab, hvor alle interesserede kunne komme med holdninger og idéer til hvordan området ved Sønder sø skal plejes og udvikles.

Idéer

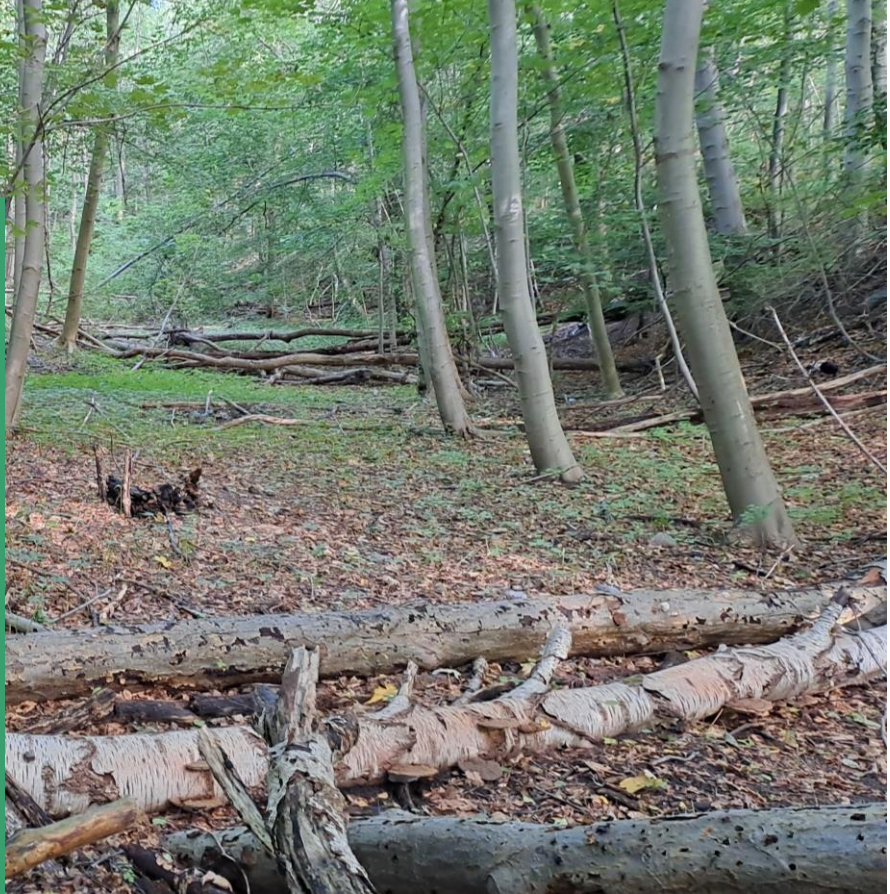
Søg

Populære Emner Liste Kort

Sønder sø. Ingen idé, men en mening Perle Sø - for 6 måneder siden Jeg bor i Sønder sø og har helt sikkert naturen og har boe... 0 FORSLAG	Overbefolkning truer naturen i Furesø Hanne Poulsen - for 6 måneder siden Jordens befolkning er steget med over 4 milliarder... 0 FORSLAG
Bade og opholdsbroer Martin Søgaard - for 7 måneder siden Diskrete bade- og opholdsbroer giver et godt og spændende miljø for... 0 FORSLAG	Idé til ekstra badebro Lisbeth Tjørnskov - for 8 måneder siden Der er ingen tvivl om at badebroen er blevet et populært møde sted... 0 FORSLAG
Naturen omkring Sønder sø Peter B. Tjørnskov - for 8 måneder siden Furesø Kommune er beriget af naturfaciliteter ud over... 0 FORSLAG	Sønder sø - et naturskønt fredeligt sted Jens Bach - for 8 måneder siden I Furesø Kommune er vi så heldige at have mere end én så Mange borgere... 0 FORSLAG
Fiskepladser på land Bjergsten Møller - for 8 måneder siden Hej tænker det ikke være en rigtig god idé at etablere fast land... 0 FORSLAG	Aktiviteter i pagt med natur og vand Jens Bach - for 8 måneder siden Etablering af badebro/kajakpadlebro i den sydlige del af sø... 2 FORSLAG

Tendenser hvor der er enighed

- Cykler fylder for meget, og især cykelgrupper som cykler stærkt er et problem – ønske om bedre skiltning med hensynsfuld kørsel
- Ønsker bedre skiltning
- Adskil fiske og badesteder
- Bevar den grønne udsigt og pas på de store træer
- Naturen skal vi passe på, da det er den som gør området attraktivt for alle
- Ønske om toiletforhold ved Ballerupvej
- Ønsker håndhævelse af reglement

”Klart fokus på natur, det er der værdien er for friluftsliv”

Citat fra post it

Der hvor vandene skiller

- Flere badebroer - ingen badebroer
- For mange aktiviteter - fint niveau - ønske om flere aktiviteter
- Strammere regler for sejlads – flere sejlmuligheder
- Mere vild natur – højere plejeniveau/park
- Mere krat – mere åbent og udsigt

@Peter Bonne Eriksen

Rørdrum gemmer sig i rørskoven i Sønderød.

Rørdrummen er en mellemstor hejre og en særpræget dansk fugl. Man ser den sjældent, da den er godt camoufleret i rørskoven, hvor den lever skjult. Til gengæld kan man om foråret høre hannerne mystiske sang, den såkaldte pauken – der lyder lidt, som når man puster i en tom flaske. Rørdrummenes pauken er så kraftig, at den kan høres flere kilometer væk, og alle der går rundt om Sønderød vil lægge mærke til lyden. Kilde: dofbasen.dk

4. Rekreative forhold

Stier og adgangsforhold

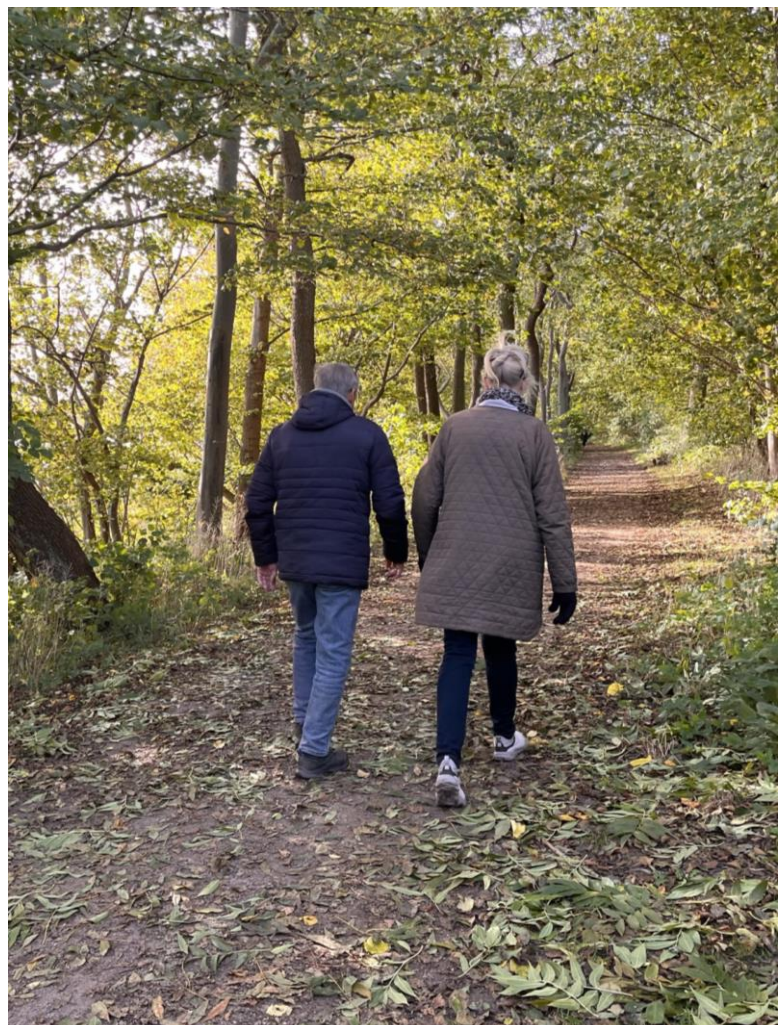
Området ved Søndersø er let tilgængeligt, med et veletableret stinet. Rundt om Søndersø er en grussti som er markeret med kilometerpæle og udgør 5,4 km. Den er overvejende anlagt i grus, men har enkelte asfalterede stræk. Den indgår bl.a. som en hjertestesti fra Hjerteforeningen. Tilgængeligheden er god, og stien egner sig derfor både til cykling og færdsel til fods, også selvom man er gangbesværet eller sidder i kørestol. Den bruges flittigt af lokale til gå- og løbeture, men folk kommer også gerne længere væk fra for at benytte ruten. En del motionscyklister og hundeluffere bruger også ruten, hvilket giver en del brugerkonflikter.

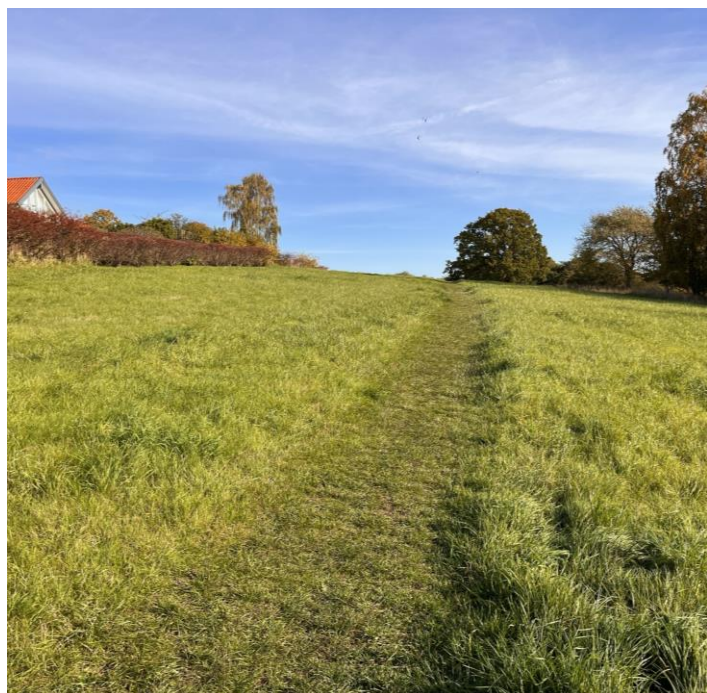
Talrige mindre stier fører til den primære rute fra områderne omkring. De spænder alt fra anlagte og let tilgængelige kommunale grusstier, som skal

sikre adgang til den primære rute fra P-pladser og boligområder, over mindre, stejle stier ejet af grundejerforeninger til spontant opståede trampestier gennem skoven fra Ballerupvej.

Ridning er forbudt på alle kommunale stier umiddelbart omkring Søndersø.

Når man kommer i bil til området, har man mulighed for at parkere på p-pladsen på Ballerupvej eller på p-pladsen til Skovhuset. Kapaciteten er dog stærkt begrænset, og mange finder i stedet ud af at parkere langs Ballerupvej i rabatten eller på villaveje der støder op til området, til stor gene for de lokale. Der er også en mulighed for at parkere på Sandet 77, hvor der er stor kapacitet for bilparkering, men med lidt større afstand til den markerede rute rundt om Søndersø.

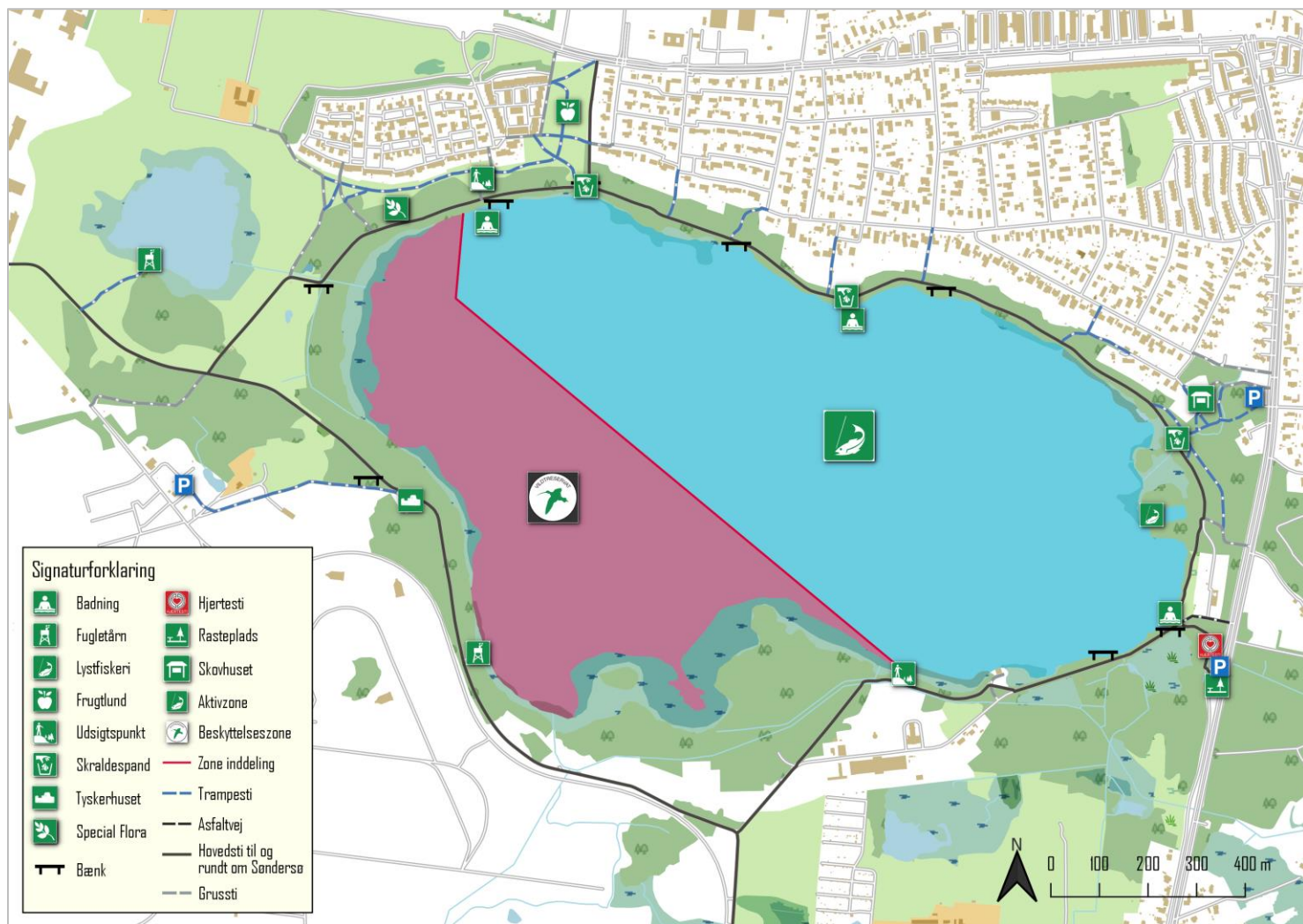

Vedligeholdelse af de rekreative stier

Grusstier vedligeholdes efter behov. Trampestier vedligeholdes som udgangspunkt ikke, men oprettholdes ved den naturlige færdsel der er på stien. Græsstier slås jævnligt efter behov. Det drejer sig primært om stier syd for Dalsø Park.

Græsstierne slås efter behov, det vil sige, de skal være farbare, uden højt græs, men hvor ofte de skal slås afhænger af vejret.

Friluftskort der angiver aktivitetsmuligheder, p-forhold, stisystem m.fl. som de er i dag.

Badesteder

Folk har altid badet i Søndersø. Også i den lange periode hvor badning var forbudt på grund af indvinding af overfladevand til drikkevand. Derfor findes der flere forskellige steder, både nuværende og historiske, der betegnes som badesteder. I dag er der fri badning i aktivitetszonen i Søndersø og uden krav til at badende går i vandet bestemte steder. Men nogle steder er mere egnede, lettere eller mere behagelige at bade i end andre.

Langt det meste badning foregår i dag fra den kommunale badebro. Den blev anlagt i 2017 på et traditionelt badested midt på Søndersøs nordlige bred. Her er fiskeri forbudt i en afstand af 50 meter, for at undgå fiskekroge på søbunden, og der gælder et ordensreglement. Herfra tages også badevandsprøver for Søndersø i badesæsonen.

Hareskov Triathlonklub har tilladelse til at lave organiseret svømmetræning i Søndersø. De har en træningsbane, som alle må benytte, markeret med bøjer i nærheden af badebroen.

Spredt udover nordbredden findes flere små badesteder. De er velegnede, da de er uden vegetation og rørskov med en rimelig fast bund, samtidig med, at søen hurtigt bliver dyb, jf. kort side 59.

Mange mennesker benytter også det åbne areal, hvor stien fra P-pladsen på Ballerupvej kommer ud til Søndersø, som badested. Det er let tilgængeligt, men bunden kan være mudret, vandet er relativt lavt og tagrør og vandplanter er udbredte.

Skovhuset med café

Skovhuset, og området umiddelbart omkring, danner i dag rammen om udstillinger af danske og internationale kunstnere, som forholder sig til natur, materialer, udtryksformer og samtid. Der findes også en café med servering på terrassen. Læs mere om Skovhuset og området omkring under delområde 3c side 44-45.

Lystfiskerne

Retten til at fiske fra båd på Søndersø har Furesø Kommune udlejet til to lokale lystfiskerklubber, Lystfiskeriforeningen og Værløse fiskeklub. Sidstnævntes medlemskab af Fiskeringen betyder, at alle klubber der er en del af Fiskeringen også kan booke en båd i Søndersø. Alle kan blive medlem af klubberne, og dermed få adgang til klubbens område i søens østlige ende, hvor der findes en lille havn med bådebroer, foreningens både og et lille, hyggeligt klubhus.

Øvrige faciliteter

Der står bænke og udlagte træstammer langs stisystemet, så man kan sætte sig og få et hvil på sin tur. I tilknytning til bænke er der flere steder også opsat affaldsspande.

I Søndersøs sydvestlige hjørne findes et fugletårn beliggende inde i Præstesø-fredningen. Her er der gode muligheder for at nyde og observere Søndersøs rige fugleliv.

I søens sydøstlige ende, ud for vandværket, findes en gammel træbro hvorfra man også kan observere fuglelivet. Broen ligger lige nøjagtig i aktivitetszonen og der må derfor gerne bades fra den, om end der findes mange andre mere attraktive badesteder.

Der findes en del skilte omkring Søndersø. Særligt infoskilte, der fortæller om drikkevandsboringer, naturen ved Søndersø, specielle naturprojekter mv., men også skilte med ordensreglementer og regler for færdsel. Alligevel opleves den nuværende skiltning, særligt på regelområdet, af mange som mangelfuld. Stien rundt om Søndersø er lang og adgangspunkterne til den mange. Derfor når skiltningen om reglerne for området nok ikke alle.

Naturtavle der fortæller om naturen ved Søndersø.

Fremtidige rekreative tiltag

Der er som tidligere beskrevet mange holdninger og ønsker til den rekreative brug af området rundt om Søndersø. Furesø Kommune udarbejder en visionsplan for hvordan området skal udvikle sig rekreativt sideløbende med plejeplanen. Derfor vil nye rekreative muligheder ikke blive beskrevet nærmere i denne plejeplan, men visionsplanen vil være i tråd med plejeplanens anvisninger for plejen af de grønne områder som beskrives i det følgende kapitel.

På p-pladsen på Ballerupvej bliver der hurtigt fyldt op med biler. Her kan man også tage en pause inde imellem kvashegnene hvor borde og stole er opsat.

Fra p-pladsen på Ballerupvej leder en mindre sti ned til stisystemet rundt om Søndersø.

5. Naturpleje generelt

Den optimale naturpleje

Tilgangen til naturpleje er i løbende udvikling, og metoder til at fremme biodiversiteten har fået et større og større fokus i offentligheden. Biodiversitetsrådet har i deres rapport fra 2022 'Fra tab til fremgang' redegjort for, hvad de optimale betingelser er for at fremme biodiversiteten. Det handler om at sikre store sammenhængende naturområder med intakte økologiske processer som naturlig hydrologi, naturlig græsning, naturlig vegetationsdynamik samt vind- og branddynamik, og uden menneskelig aktivitet.

Denne tilgang ses bl.a. forsøgt efterlevet i de nye naturnationalparker, hvor naturen i højere grad får lov til at udvikle sig på naturlige præmisser.

For at naturen kan være med til at udvikle sig naturligt, skal de naturlige processer være til stede. I dag har vi dog ikke længere store vilde planteædende pattedyr som ellers altid har været en naturlig del af faunaen og påvirkning af landskabet. Som erstatning for vilde dyr kan husdyr som kreaturer og heste hjælpe med at forbedre naturindholdet. De græssende dyr skaber variation og flere levesteder for planter, insekter og flere arter af padder og krybdyr.

Græsningen kan fjerne næringsstoffer, og dyrene æder af højt voksende græsser og urter samt buske, så der er bedre plads til de mere nøjsomme plantearter, der har brug for lys og variation i jordbund og fugtighed m.v.

Valg af naturpleje for området ved Søndersø

Ved Søndersø er der flere hensyn der skal imødekommes. En vigtig parameter er naturen, men samtidig er adgangen for alle og den rekreative oplevelse af naturen også vigtig. Derudover er der hensyn til naboer og HOFORs drift af drikkevandsboringer.

Der hvor forholdene er velegnet til græsning, er det valgt, jf. delområde 2 side 33. Stisystemet rundt om Søndersø ønskes ikke indhegnet, og for nuværende vurderes de mindre områder langs stisystemet ikke at kunne bære græsning alene.

Plejeplanen forholder sig kun til plejeplanens områder og ikke til de omgivende arealer. Ønskes det på sigt at inddrage arealer inden for plejeplanens afgrænsning til græsning i sammenhæng med omkringliggende arealer, så ligger denne plejeplan ikke til hindre for det.

Skotsk højlandskvæg

Foto fra colourbox

6. Generelle plejeemner

Der er nogle generelle plejetiltag for alle områderne i plejeplanen. Disse tiltag beskrives i følgende afsnit, og vil derfor ikke blive beskrevet i delområdebeskrivelserne.

Risikotræer

Furesø Kommune har en politisk vedtaget handlingsplan for forvaltning af risikotræer fra 2014. Den gælder over hele kommunen og dermed også ved Søndersø. Kommunen forvalter risikotræerne efter en risikoprofil som beskrevet i handlingsplanen. For området ved Søndersø gælder det, at der skelnes mellem tre niveauer for risikovillighed:

- Høj
- Mellem
- Lav

Høj risikovillighed

På steder med høj risikovillighed vil der ikke som udgangspunkt blive fældet træer. Også selvom de åbenlyst er dårlige og i risiko for at vælte. Det er de steder, hvor træerne ikke kan ramme stier eller opholdssteder. Træerne får lov til at stå til naturligt forfald.

Middel risikovillighed

På steder med middel risikovillighed kommer tvivlen træerne til gode. Træer med begyndende alvorlige symptomer bliver tilset årligt, og træet fældes eller beskæres kun, når det er i åbenlys fare for at vælte. Middel risikovillighed er typisk langs de etablerede stisystemer i naturen.

Lav risikovillighed

Enkelte områder, som p-pladsen på Ballerupvej og langs Ballerupvej er der lav risikovillighed, da det forventes at folk færdes her, selv i stormvejr. Det vil sige, her får træerne ikke lov at falde om af sig selv, og ses der tegn på råd, svampe og krone-symptomer, vil træerne blive fældet, alternativt bliver træets udvikling fulgt nøje.

Generelt er et alternativ til fældning, at kronen reduceres, dvs. at store grene skæres af, så tyngden fra kronen fjernes og stammen står tilbage. Herved beholdes en stor del af det døende træes værdi som levested for svampe, insekter og fugle.

Gammelt bøgetræ hvor kronen er fjernet, da træet var angrebet af svamp, og i risiko for at vælte ud over stien rundt om Søndersø. Stammen står tilbage for biodiversitetens skyld.

Invasive arter

Bekæmpelsesindsatsen af invasive arter i Furesø Kommune håndteres på kommuneniveau. Der defineres således ikke i plejeplanen nogen specifikke retningslinjer for hvordan eller hvor hyppigt eksempelvis sildig gyldenris skal bekæmpes omkring Søndersø eller hvordan indsatsen i plejeplanens område skal prioriteres i forhold til andre steder i kommunen. Registrering af invasive arter inden for plejeplansområdet kan ses på kortbilag 3.

Den invasive plante sildig gyldenris ses flere steder ved Søndersø. Dens udbredelsen bør begrænses, da den kan udkonkurrere anden flora.

Selvtægt

Desværre har der været en del sager med selvtægt ved Søndersø. Med selvtægt menes, at der bliver fældet, knækket eller beskåret både store og små træer på anden mands jord. Årsagen skal ofte findes i et ønske om at skabe udsigt eller lys til privat ejendom. Det er aldrig tilladt at udøve selvtægt, og er man utilfreds med plejeniveauet, kan man henvende sig til forvaltningen i kommunen. Selvtægt er på bekostning af naturoplevelsen for andre brugere, naturen og ikke mindst den fredsskopsomfattede bevoksning. Opdages selvtægt bliver det politianmeldt, og kommunen opfordrer borgere til at indberette mistænkelig adfærd øjeblikkeligt, så synderen kan tages på fersk gerning.

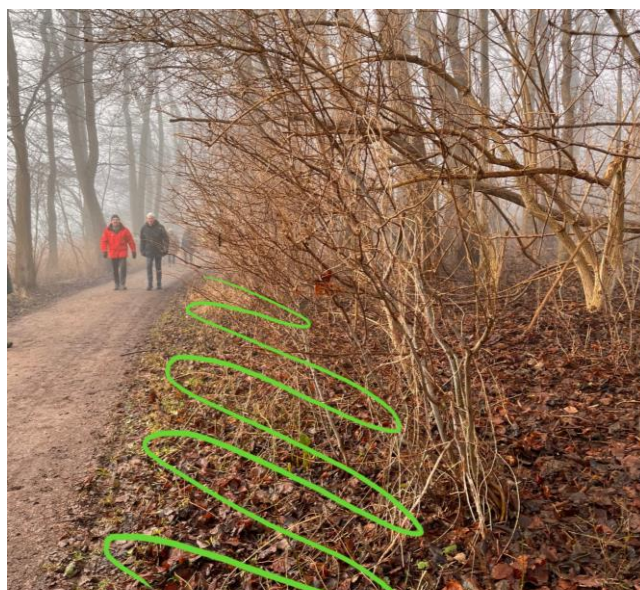

Et usædvanligt stort hul i træbeplantningen langs Søndersøs nordside. Det er resultatet af selvtægt.

Beplantning langs stier

Stisystemet skal friholdes for opvækst, og fritrumsprofilen skal overholdes, så man kan gå og cykle på stierne uden at få grene i hovedet.

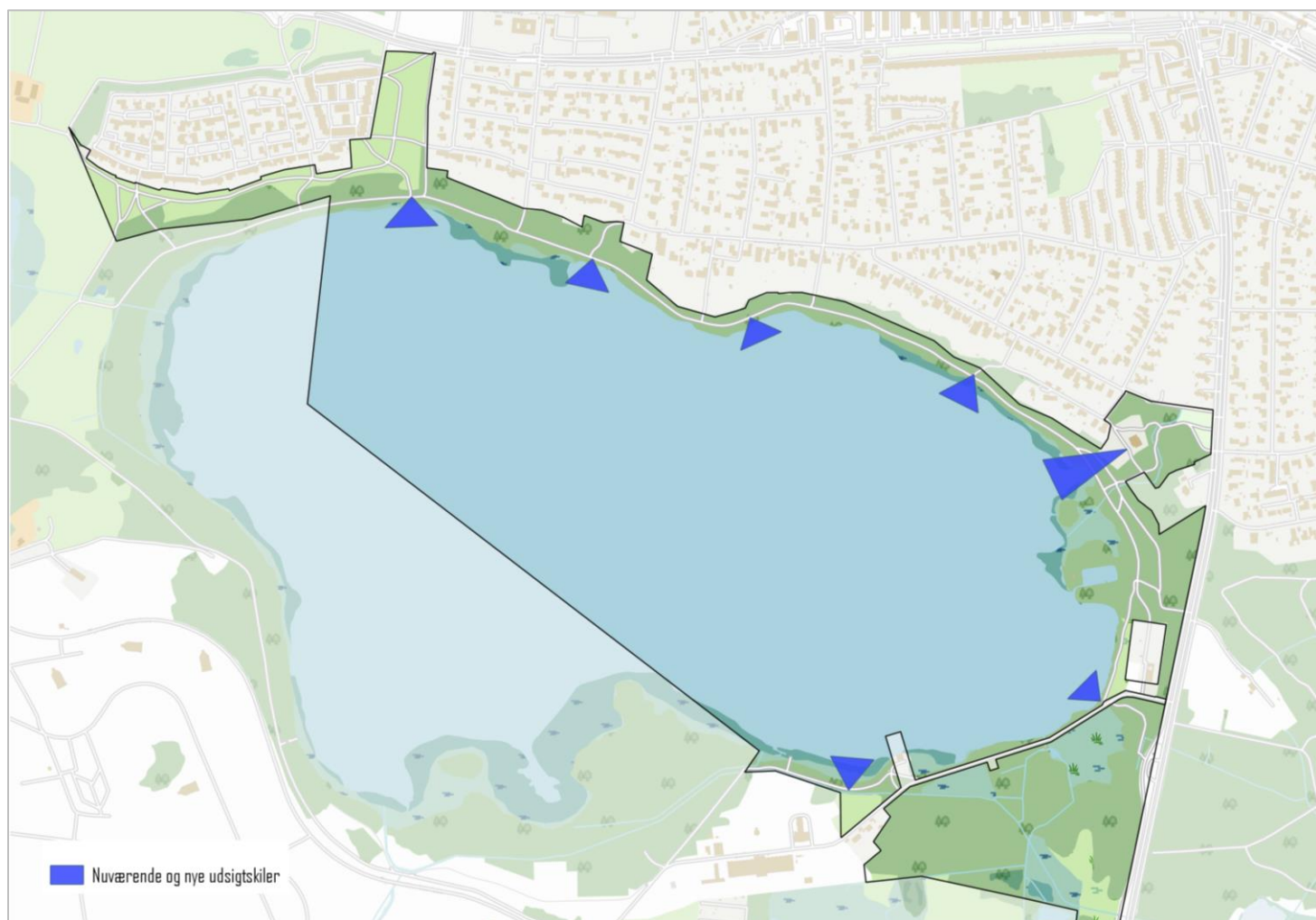
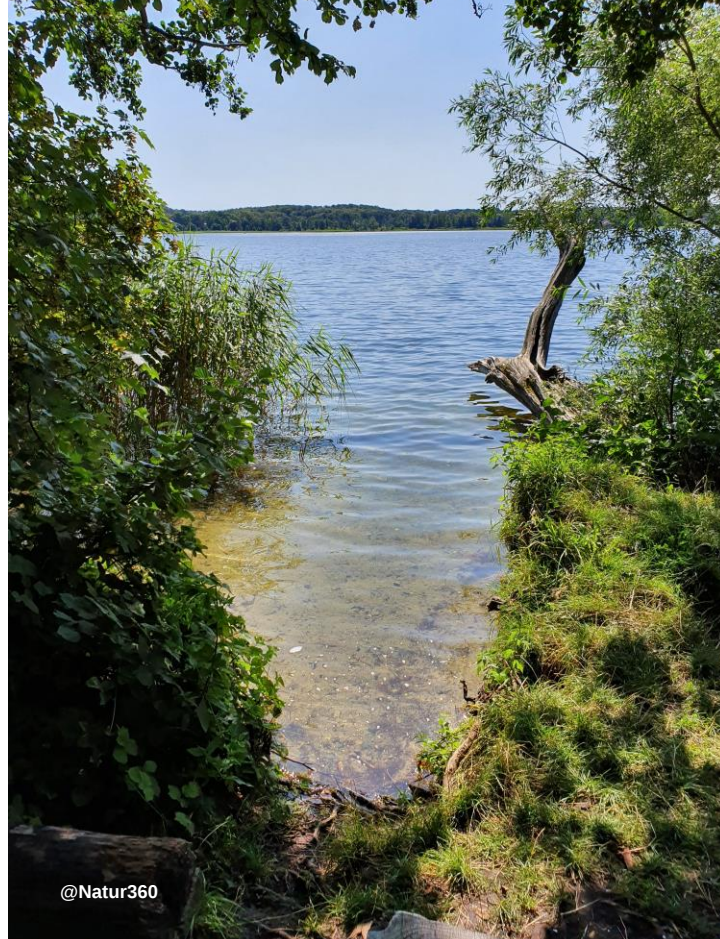
For at sikre, at træer og buske over tid ikke ender med at blive holdt som en hæk ud mod stien, og tage alt udsyn mod både skov og sø, skal der holdes en kant fri for bevoksning på begge sider af stien. På den måde kan træer og buske bedre vokse frit med grene ud over fritrumsprofilen i en højde, hvor de ikke generer færdslen. De yderste træer kan opstammes op til fritrumsprofilen.

På hver side af stierne holdes en kant fri for opvækst, så man undgår at beplantningen over tid bliver klippet som en hæk, for at sikre fritrumsprofilen.

Udsigtskiler

I dag er der få udsigtskiler rundt om søen. For at give en bedre oplevelse, når man går langs søen, og for at skabe bedre muligheder for at komme hen til søfladen, er der udpeget en række udsigtskiler som fast skal holdes fri for opvækst. Dvs. beplantningen opstammes og nyopvækst holdes nede. Rørskoven røres ikke. Udsigtskilerne er nærmere beskrevet under delområdebeskrivelserne, men herunder ses et kort der angiver deres til placering.

@Natur360

Der er liv i planten hamp-hjortetrøst.

På det øverste billede kan man se, den efterhånden sjældne dagsommerfugl, guldhale og billedet til højre sidder en friskklækket dagpåfugleøje.

@Natur360

7. Målsætning og pleje

Plejeplanen er opdelt i fem områder, som igen er opdelt i mindre delområder. For hvert delområde beskrives:

- Status for arealet
- Målsætning
- Plejemetoder til at nå målsætningen

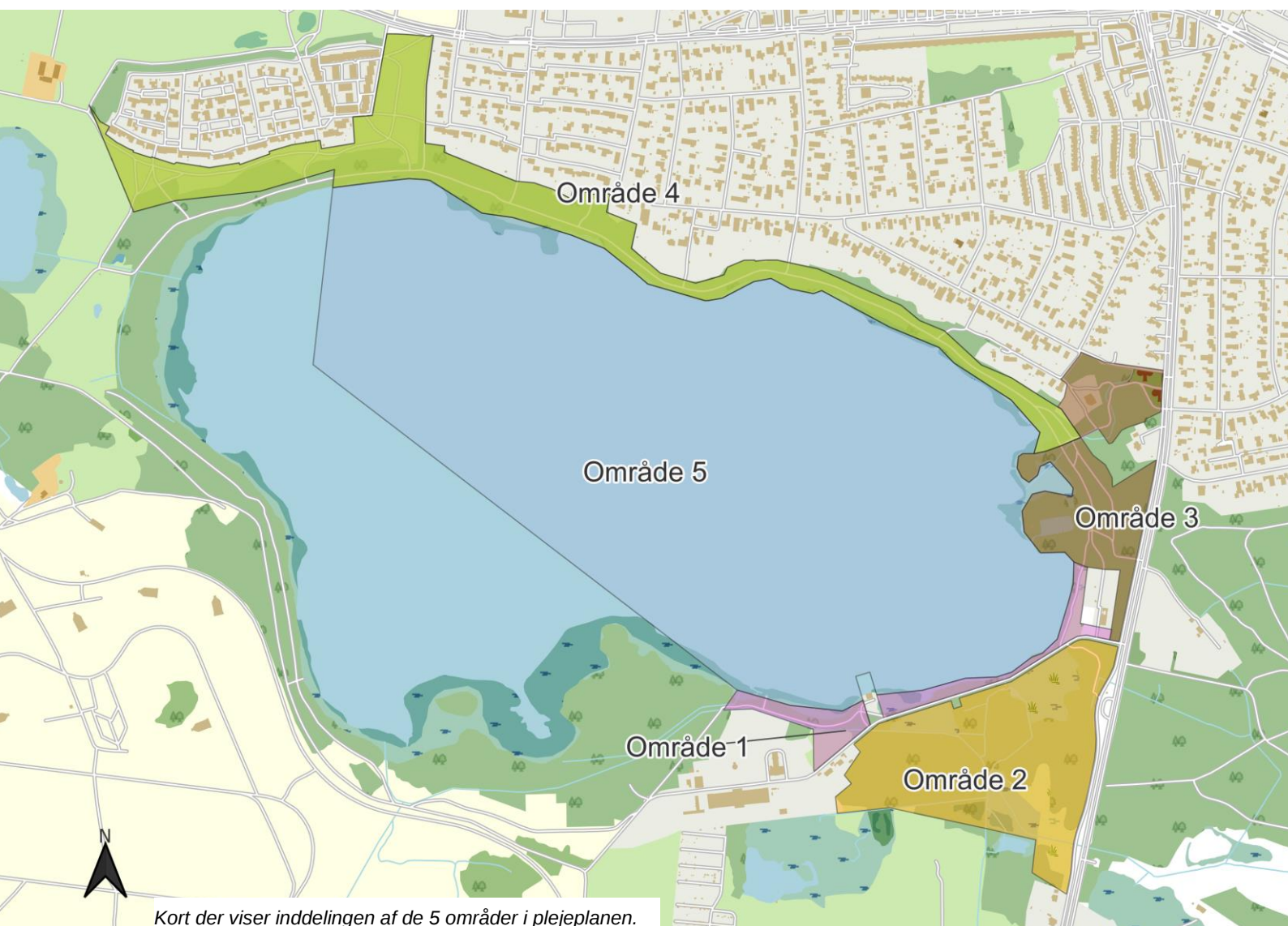
I de følgende beskrivelser har hvert delområde sin farve "kode" som svarer til farveinddelingen på nedenstående kort.

På grund af områdernes skiftende karakter og forskellige hensyn, kan der være væsentlig forskel på målsætninger og anbefalet pleje for hvert område.

Et gennemgående træk for hele området er dog, at store gamle træer og dødt træ tillægges stor værdi og som udgangspunkt søges bevaret.

Gamle og døende træer er en helt grundlæggende forudsætning for gode levevilkår for en lang række af insekter, svampe, fugle og flagermus.

På de lysåbne arealer er der generelt et fokus på, at fremme så mange blomstrende urter som muligt i stedet for græsdominerede arealer. Det vil betyde en ændret plejemetode for flere af de lysåbne områder, og vil kunne understøttes af frivillige kræfter.

Kort der viser inddelingen af de 5 områder i plejeplanen.

Område 1

Område 1 er beliggende i den sydlige ende af Søndersø mellem vejen og søen. Vejen går ind til Søndersø Vandværk og stien er en del af den rekreative sti rundt om Søndersø. Området udgør samlet 2,6 ha.

Området er primært træbevokset med enkelte lysninger. Området gennemskæres af areal omfattet af lokalplan 150, som ikke indgår i plejeplanen, men er udlagt som naturstøttepunkt for offentligheden.

Område 1 er inddelt i 5 delområder 1a, 1b, 1c, 1d og 1e.

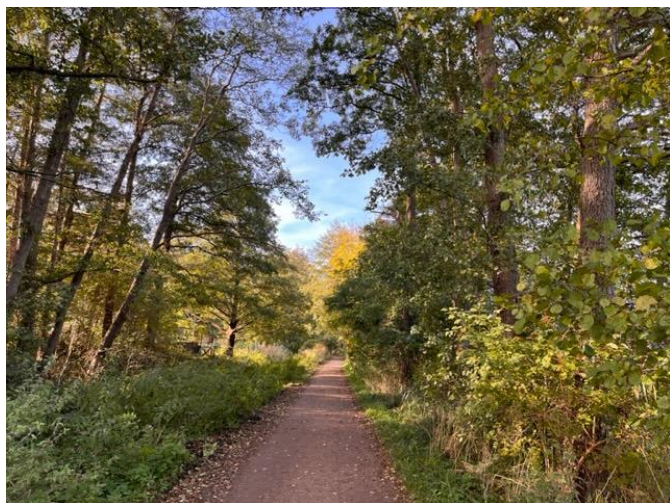

Der er masser af opvækst langs søen af bl.a. rødel, kvalkved og høje stauder som hjortetrøst.

Udsigten over Søndersø giver et flot kig ud over søen, og mange ynder at lade deres hund tage en svømmetur her.

Delområde 1a

Status

Området grænser op til Præstesø-fredningen. Det er fugtigt og træbevokset med overetage af rødel og ask og underetage af bl.a. hyld og hvidtjørn. Skovbundsfloraen består af typisk næringselskende arter som stor nælde og almindelig dueurt med mindre bestande af korbær.

Området gennemskæres af grusstien og Tibberup å løber på sydsiden af stien, som plejes efter det til en hver tid gældende regulativ.

Der står mindre bestande af sildig gyldenris jf. bilag 3.

Fra bredden går en træbro ud i vandet, så man kan komme helt tæt på vandoverfladen. Broen blev foranlediget af lokalkomiteen for DN Værløse & Herlev.

Målsætning

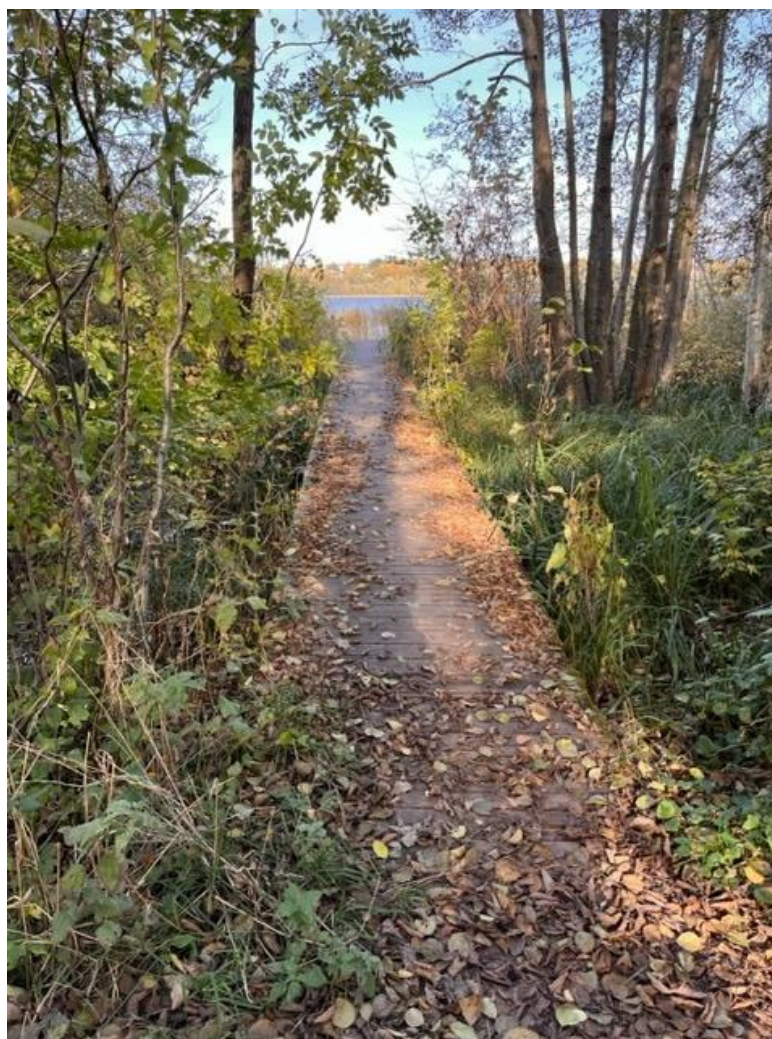
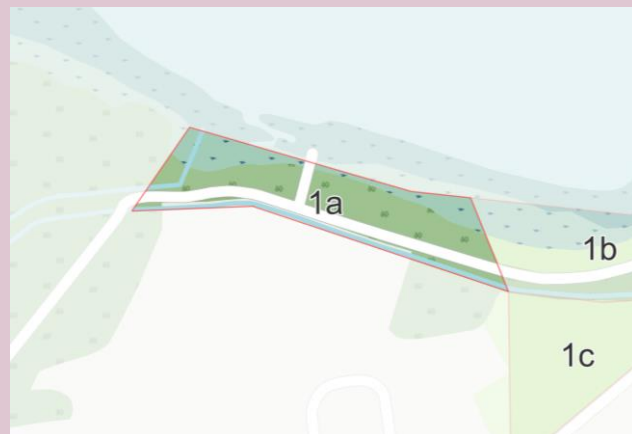
Naturskov med blandede løvtræsarter i naturlig succession.

Plejeforslag

Ingen.

Sumpskov

MÅL: Naturskov med blandede løvtræsarter i naturlig succession.

Træbro ud i Søndersø. Giver mulighed for at komme helt tæt på Søndersø.

Delområde 1b

Status

Den vestlige halvdel af delområde 1b har med skiftende intervaller været holdt åbent af hensyn til udsigt over søen, hvilket det også i dag bærer præg af med sin lysåbne karakter domineret af græs og højstauder. Mellem stien og søen dominerer et tæt og højt krat af korbær, solbær og brombær med indslag af tjørn, hunderose og humle.

Den østlige halvdel af arealet er ikke holdt fri for træopvækst i nær samme grad. Langs søen er der tæt krat med overstandere af rødell og elm. Mellem stien og vandløbet danner spredte rødell og ask et lysåbent skovbillede stort set uden underopvækst. Der står mindre bestande af sildig gyldenris.

Målsætning

Mellem stien og søen skal området bestå af en spredt beplantning af træer og buske, med lysåbninger ind i mellem, så der sikres en visuel oplevelse med kik til søfladen fra stien. Mellem stien og vandløbet skal der være træbevokset.

Varieret søbred

MÅL: Visuel oplevelse med naturlig overgang mellem lukket skov og åbent forløb med solitærtræer.

Plejeforslag

Enkelte træer fremmes i opvæksten, så de på sigt, kan udgøre overstanderne. Langs søsiden kan opvæksten tyndes mellem overstanderne, så der fortsat vil være kik imellem træerne. I det tætte krat af brombær, vil det være tvivlsomt at der indfinder sig træer og buske på den korte bane, og da arealet er utilgængeligt, vil det have en lang udsigt til at træer indfinder sig,

Om nødvendigt løftes kronen på solitærtræer efter behov. Afskårne grene og stammer kan efterlades på arealet.

Delområde 1c

Status

Området hænger naturligt sammen med nabomatriklen, som er ejet af HOFOR, og har i de senere år været plejet netop af HOFORs driftsafdeling når de alligevel foretog pleje af egne arealer. Karakteren er lysåbent, tørt græsland med en stor solitær hestekastanje og spredt træbevoksning af ask, eg og hyld i nordenden. Vegetationen er domineret af høje græsser og har et tykt førne-lag.

Der findes også en del urter på arealet, f.eks. kåltidsel, kragfod, blåhat, lancetformet vejbred, hvid snerre, røllike, tveskægget ærenpris, kærtidsel, dueurt og stor nælde. I 2019 blev der også fundet hulkravet kodriver umiddelbart op af arealet. Området har været ekstensivt plejet i et stykke tid og har derfor begyndende opvækst af vedplanter som ask, eg, hyld og humle.

Langs asfaltvejen står et stendige bevokset med forskellige kulturplanter. Diget giver området struktur, og er et godt habitat for f.eks. insekter.

*Stendiget afgrænser arealet ud mod asfaltvejen.
En del "have" planter vokser på stendiget.*

Tørt græsland

MÅL: Lysåbent med enkelte solitære træer. Ved rette naturpleje, fremme urter tilknyttet overdrev.

Målsætning

Bevar det lysåbne udtryk med spredte løvtræer i nordenden, med fokus på at fremme urter tilknyttet overdrev.

Plejeforslag

Plejen af arealet vil have gavn af afbrænding og høslæt. Afbrænding foretages over en årrække for at reducere førnelaget, såfremt vejforholdene tillader det i marts måned.

Bliver arealet ikke brændt, anbefales det, at det slås når vild kørvel knoppes, omkring maj måned. Arealet kan suppleres med et høslæt omkring september måned.

Det anbefales at der indgås plejeaftaler med HOFOR som ejer det tilstødende areal vest for område c, hvor arealet har samme karakter. Så det samlede område plejes sammen.

Arealet egner sig også til at blive plejet af frivillige kræfter med f.eks. høslæt, da det er et mindre velafgrænset område.

Stendiget gennemgås jævnlige med henblik på at friholde det for større vedopvækst. Afskåret materiale fjernes fra arealet. Nødvendige reparationer af diget kan ligeledes foretages efter behov.

Delområde 1d

Status

Området ligger mellem Søndersø og Ballerupvej. Ballerupvej adskiller Søndersø fra ellemose med sin høje vejkasse. Den vekselvåde søbred har en bræmme af tagrør og sø-kogleaks. På tørre partier og på skråningen op mod vejen ses opvækst af rød-
del, kvalkved og gråpil, ligesom ahorn forynger sig villigt enkelte steder. De fleste af de større aske-træer, der tidligere stod med jævne mellemrum langs Ballerupvej er dog gået ud og fjernet i de senere år. I nordenden står der flere enkeltstående træer af især rød-
del.

Bunddækket er primært højt og tæt med almindelig dueurt, hjortetrøst, gærdesnerle, agertidsel og korbær. Mod vejkanten dominerer kulturgræsser og hvidkløver. På det meget smalle areal mellem sø og sti er tagrør helt dominerende. Der står mindre bestande af sildig gyldenris.

For enden af stien fra P-pladsen på Ballerupvej er et helt åbent område med adgang til vandet. Denne 'badeplads' bliver flittigt brugt i sommerperi-
oderne. Både Ballerupvej og grusstien benyttes i meget høj grad rekreativt, og her har man mulighed for at opleve søbredden helt tæt på.

Søbred

MÅL: Bevare udsigten ud over Søndersø, ved at holde arealet åbent med en række af solitære løvtræer og buske.

Målsætning

Den visuelle oplevelse af området har en høj prioritering, og den imponerende udsigt på et længere stræk langs søen skal bevares, de steder hvor rørs-
skoven ikke er alt for høj og tæt.

Der skal fortsat være en række af forskellige solitære løvtræer og buske. De er med til at give karakter til området

Plejeforslag

For at bevare det lysåbne præg med solitærtræer, enkelte buske og udsigt over Søndersø, skæres selvsåede træer mellem de solitære træer løbende ned. Hvor der mangler træer i rækken, kan egnet opvækst af træer og buske bevares.

Om nødvendigt løftes kronen ved beskæring på solitærtræer efter behov, så udsigten under træernes kroner sikres.

Delområde 1e

Status

Lysåbent område med spredte ege, rødel, birk og hasler i forskellige aldre. Arealet ligger mellem grusstien ved Søndersø og private haver tilhørende Ballerupvej 70.

Arealet bærer præg af ikke at være plejet i en længere periode. Bunddækket er domineret af høje græsser og halvgræsser, hvorigennem spredt opvækst af eg og rødel er på vej. Arealet indeholder også arter som røllike, eng-rapgræs, kattehale, gåsepotentil, almindelig vejbred, musevikke, og almindelig syre, men er i risiko for med tiden at blive udkonkurreret af græsser og halvgræsser.

Flere hvepseedderkopper er observeret i området.

Målsætning

En artsrig eng med spredte løvtræer. Fokus skal være på at fremme en mere artsrig engflora.

På engarealet vokser kattehale, alm. mjødurt, gåsepotentil, sump-kællingetand, eng-nellikerod mm. Her er potentiale til en højere artsrigdom.

Græsland med engkarakter

MÅL: Lysåbent areal med en stor variation af blomstrende urter og enkelte solitære træer.

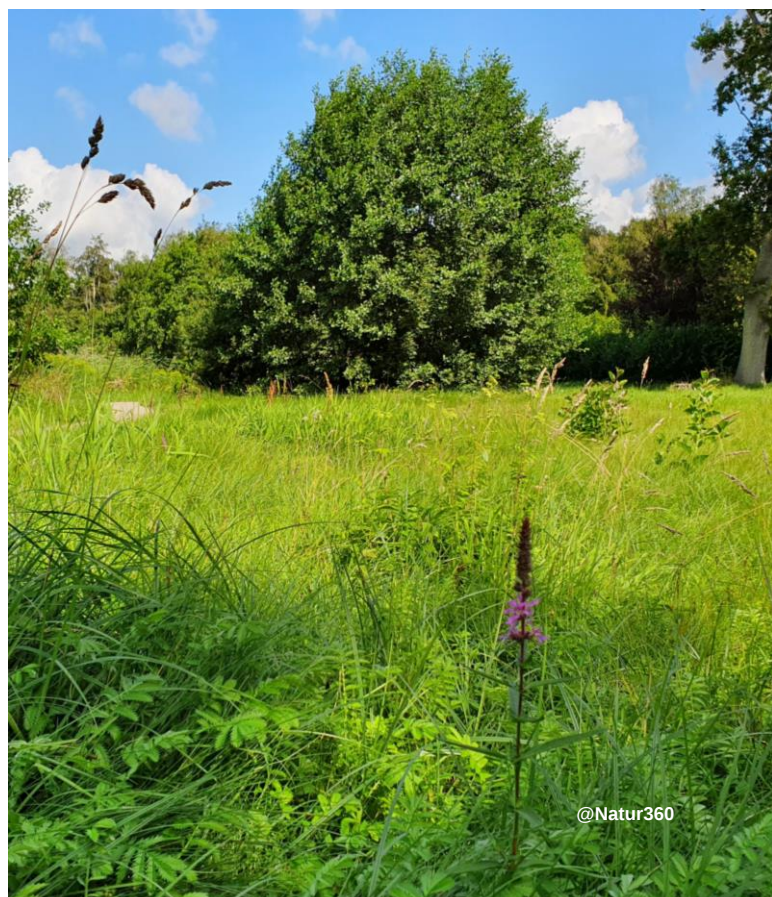

Plejeforslag

Uønsket vedopvækst som skyder op midt i arealet fjernes, såsom selvsåede birk og pil.

Årligt høslæt udføres omkring maj, når vild kørvel knoppes. Pga. arealets klare afgrænsning og overskuelige størrelse kan høslæt foretages af frivillige.

Er det ikke muligt at gennemføre høslæt, skal arealet som minimum slås en gang årligt på samme tidspunkt.

Område 2

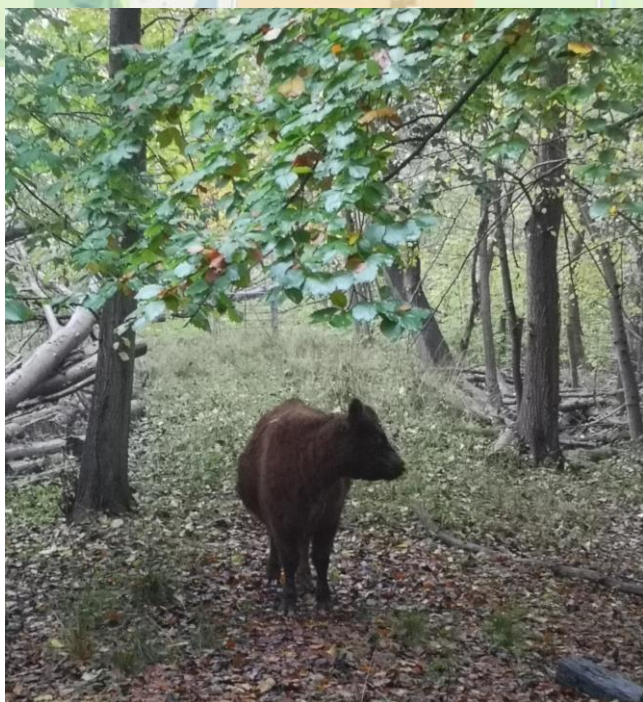
”

Område 2 er beliggende i den sydlige ende af Sønder sø syd for den rekreative sti. Stort set hele delområde 2 er lavmose omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3. Området er gennemskåret af diverse grøfter og kanaler og af Tibberup Å. Samlet udgør området 12,5 ha.

Ved store regnhændelser kan der ske overløb af spildevandsopblandet vand fra oplandet til Tibberup Å.

Der er et rigt liv af småfugle i mosen, specielt i de områder hvor tagrør dominerer. Flere arter er observeret, eksempelvis dompap. Af andre arter er observeret grøn frø og ravn.

Områderne 2d, 2e, 2f og 2g har i en årrække været afgræsset med kvæg, der går på arealet i hele vækstperioden. Hele område 2 kan med fordel udgøre en stor fold.

Delområde 2a

Status

En ellemose beskyttet som §3 areal. Mosen er ufremkommelig og med høj vandstand. Den består af partier med både levende og udgåede elletræer i forskellige aldre og stadier af forfald.

Der er et hævet kørespor med indkørsel fra Ballestrupvej som giver adgang til området tekniske installationer. Køresporet slutter i en lysning med kærstar. Langs sporets kanter står blandede løvtræer, hist og her med tuer af kærstar, men også den invasive art sildig gyldenris. Bunden er herudover domineret af kulturgræsser, hvidkløver og næringstolerante flerårige urter.

En lille bro leder over Tibberup Å ind i et tæt og uigennemtrængeligt krat.

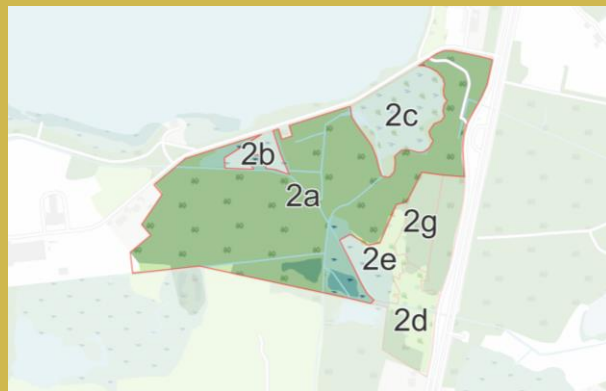
Danmarks Naturfredningsforening (DN Furesø) har opsat en række flagermuskasser i området.

Flagermuskasser opsat som forsøg af DN Furesø.

ELLEMOSE

MÅL: Mosen skal udvikle sig naturligt, så den fortsat vil bestå af en variation af træer i forskellige aldre.

Målsætning

Ellemosen har indfundet sig i en fin balance, og mosen skal have lov til at udvikle sig naturligt uden yderligere indblanding. Den ufremkommelige mose med høj vandstand og en blanding af levende og døde træer i forskellige aldre skal fortsat give ly for faunaen og skabe gode mikrohabitater.

Plejetiltag

Bortset fra at køresporet skal holdes farbart efter behov forventes ingen pleje på arealet, men arealet kan indgå i en stor hegning med hele delområdet 2.

Tibberup Å, vedligeholdes efter det til enhver tid gældende regulativ.

Delområde 2b

Status

Området er ved at udvikle sig fra rørsump til elle-sump. Mange steder findes en bræmme af kærstar mellem rødæl og tagrør.

Der er observeret en stor variation af blandende småfugle i tagrørene som f.eks. dompap. Derudover er der også set grøn frø.

Arealet er alene bedømt ud fra luftfotos da det er meget ufremkommeligt.

Målsætning

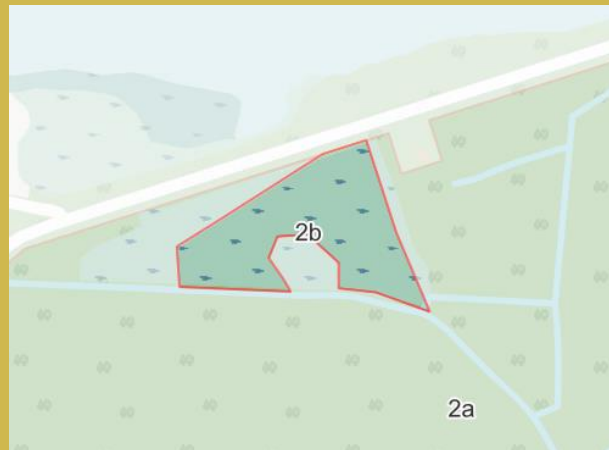
Naturlige succession hen imod ellemose.

Plejeforslag

Ingen, men området kan indgå i en samlet fold med hele delområde 2.

RØRSUMP

MÅL: Rørsumpen skal følge den naturlige succession hen imod en ellemose.

Delområde 2c

Status

Lysåben rørsump af tagrør omkranset af ellemose. Mange steder findes en bræmme af kærstar imellem rødel og tagrør.

Ved HOFORs pumpehus er et område med blankt vand, hvori lille vandsalamander og grøn frø er observeret. Søen er forholdsvis ren for andemad og makrofyter men helt omkranset af tagrør. På flyfotos fra de sidste 25 år ses rødel stort set ikke at brede sig ud i rørsumpen. Det forventes derfor, at området vil forblive rørsump i en lang årrække, til gavn for specielt fuglelivet.

Der står mindre bestande af sildig gyldenris.

Arealet er alene bedømt ud fra luftfotos, da det er meget ufremkommeligt.

Målsætning

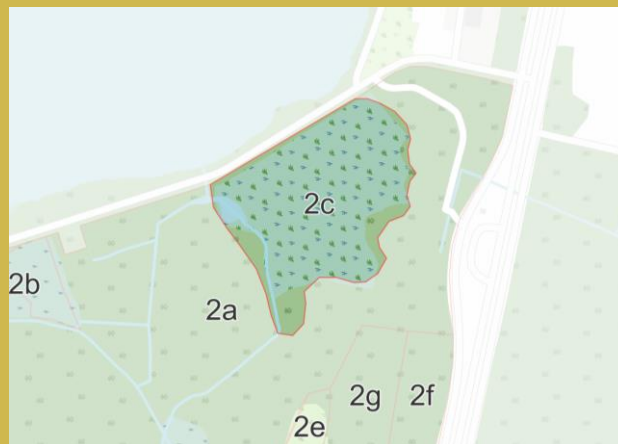
Naturlige succession hen imod ellemose.

Plejeforslag

Ingen, men området kan indgå i en samlet fold med hele delområde 2.

RØRSUMP (Lillesø)

MÅL: Rørsumpen skal følge den naturlige succession hen imod en ellemose.

Dag-pragtstjerne vokser i tilgroede moser, fugtige skove og krat på næringsrig bund.

Delområde 2d

Status

Området har karakter af fersk eng. Det er tørt nok til at kunne afgræsses, og at man kan færdes i almindeligt fodtøj store dele af året. Omvendt vidner flora og flere udgåede træer om et varierende og højtliggende grundvandsspejl. En undtagelse er dog et mindre område ved nordbredden af Tibberup Å ud mod Ballerupvej, som fremstår mindre fugtigt. Sandsynligvis fordi det huser nogle rør og tekniske installationer, hvorpå der for nylig har været udført gravearbejde. Her ses steder med et mindre lag mineraljord hvori næringselskende arter som stor nælde, døvnælde og agertidsele er fremspiret.

På de engprægede partier findes en varieret vegetation af blandt andet moskuskatost, lugtløs kamille, hvid anemone, agertidsele, lav ranunkel, almindelig syre og rejnfan.

I den sydvestlige ende giver tætstående store hyldebuske og mindre træer et mere lukket og tilvokset præg, mens den nordlige ende har præg af skovbryn og overgang til de skovbevoksede arealer 2g og 2f. Rundt omkring findes spredte enkeltstående træer i dårlig sundhedstilstand. De varierende grader af naturligt henfald giver fordelagtige levesteder for insekter, svampe og flagermus.

Området afgræsses med kvæg. Det har givet variation i bunden med kvægstier i terrænet og begyndende tuedannelse i de våder områder.

FERSK ENG

MÅL: Lysåben fersk eng med spredt beplantning.

Afgræsningen har en begrænsende effekt på opvækst af vedplanter.

Målsætning

Lysåben fersk artsrig eng med en spredt beplantning. Døde træer fjernes ikke.

Plejekforslag

Den ideelle pleje af arealet er at fortsætte med afgræsning med kvæg. Græsningstryk og græsningsperiode evalueres løbende.

Selve Tibberup Å vedligeholdes efter det til enhver tid gældende regulativ.

Delområde 2e

Status

Området udgør overgangen fra tør eng og til våd og tagrørsbevokset mose. Det er domineret af en tæt skov af tagrør med indslag af enkelttræer og trægrupper. Området afgræsset med kvæg. Det er tydeligt at kvæget færdes i arealet, der er nedbidte siv og et udbredt net af mere eller mindre tydelige spor og kvægstier. Kvægets færdsel bidrager til dannelsen af tuer og en varieret mosaik af forskellige mikrohabitater med varierende grad af fugtighed og lysindfald.

Det vekselvåde og relativt lysåbne overgangsareal mellem eng og mose har potentiale til at fortsætte sin udvikling mod mange forskellige mikrohabitater og høj grad af biodiversitet.

Målsætning

Lysåbent overgangsareal fra eng til mose, med spredt beplantning af både levende og døde træer.

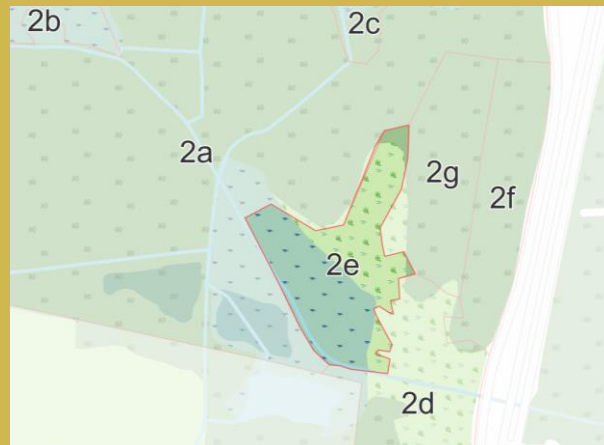
Plejeforslag

Den ideelle pleje af arealet er at fortsætte med afgræsning med kvæg. Græsningstryk og græsningsperiode evalueres løbende.

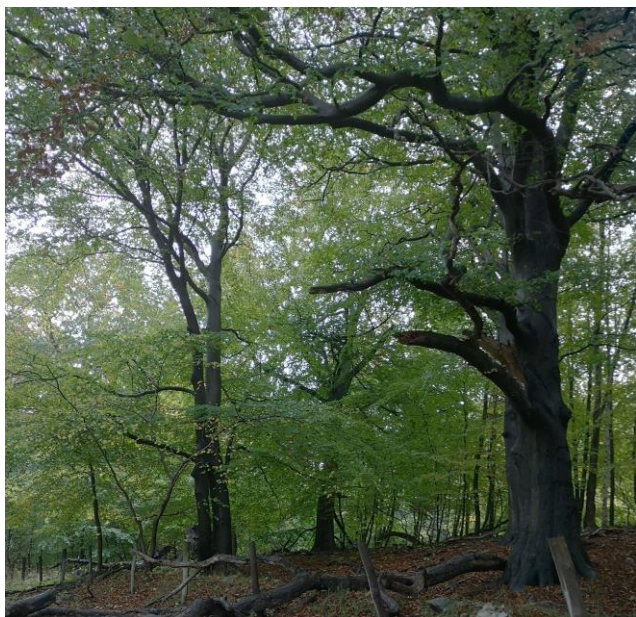
Opvækst fjernes kun for at vedligeholde hegnslinje.

TAGRØR MED KVÆGSTIER

MÅL: Lysåbent overgangsareal mellem mose og eng med variation af træer i alle aldre.

Delområde 2f

Status

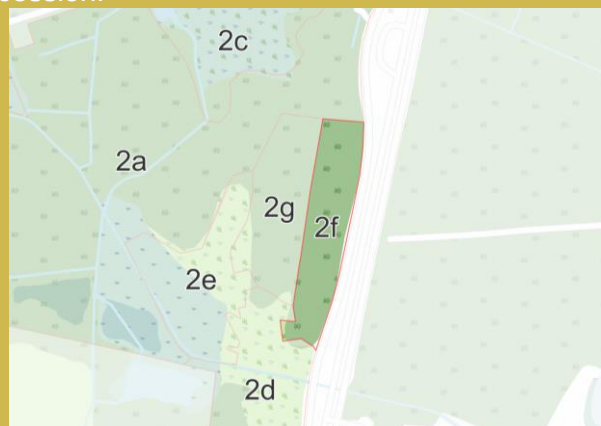
Området er mærkbart anderledes end den omkringliggende mose. Overgangen til område 2g, med en tydeligt højere fugtighedsgrad, er markant og tydelig i terræn. På 2f er der fast grund, hævet over det omkringliggende terræn, og en egentlig skov på muldbund med gamle bøge- og egetræer. De mange veterantræer med knækkede grene, huller og tykke stammer er vigtige for biodiversiteten og giver gode forhold for svampe, insekter mv. Det resulterer i et varieret udtryk og forskellige grader af lysindfald. I de mange lysbrønde ses opvækst af bøg, der dog indtil videre ikke er kommet over bidehøjde. Området afgræsset med kvæg.

På gamle luftfotos kan man se, at der indtil starten af 1960'erne lå et husmandssted med en træbevokset have på en del af arealet, hvilket til dels forklarer det markant anderledes udtryk.

Med tiden vil de gamle bøge og ege gå til grunde og give endnu flere lysbrønde hvor selvforyngelse og opvækst, afhængig af græsningstrykket, vil kunne indfinde sig. Specielt hvor træer eller store grene falder og beskytter opvæksten mod det græssende kvæg.

Bøgskov på forhøjning

MÅL: Varieret græsningsskov i naturlig succession.

Målsætning

Græsningsskov med blandet løv i forskellige aldre i naturlig succession.

Plejeforslag

Fortsætte med afgræsning med kvæg. Græsningstryk og græsningsperiode evalueres løbende.

Opvækst fjernes kun for at vedligeholde hegnslinje.

Delområde 2g

Status

Området er markant anderledes end det højereliggende 2f. Grundvandsspejlet står højt og i stedet for gamle, etablerede klimaksskovarter findes her en blanding af birk og rød-el. Området afgræsset med kvæg.

Der er ikke meget vedopvækst på arealet på grund af den våde bund og afgræsning. Den høje, men også varierende grad af vandmætning i jorden, giver svære vilkår for træerne. Derfor ses en del døde træer, både væltede og stående, samt levende træer med varierende grad af sundhedstilstand. Skovbilledet er varieret med gode vilkår for bl.a. svampe, insekter og fugle.

Området fungerer godt som en slags åbent skovbryn for 2f og som overgang til det våde moseområde mod vest.

Målsætning

Græsningsskov med blandet løv i forskellige aldre i naturlig succession.

Galloway kvæg afgræsser områderne 2d, 2e, 2f og 2g i en stor sammenhængende fold. Billedet er fra en anden fold i kommunen, men det er kviekalven på billedet som bl.a. skal gå i området.

Løvskov på våd bund

MÅL: Varieret græsningsskov i naturlig succession.

Plejeforslag

Fortsætte med afgræsning med kvæg. Græsningstryk og græsningsperiode evalueres løbende.

Opvækst fjernes kun for at vedligeholde hegnslinje.

Område 3

Område 3 ligger mellem Ballerupvej og Søndersø, og udgør samlet 7 ha. Her ligger udstillingshuset Skovhuset på toppen af bakken, omgivet af gammel bøgeskov. Ind i mellem træerne kan man støder på kunstværker i samspil med naturen.

Ved søbredden finder man lystfiskerforeningen. Vil man fiske i Søndersø fra båd skal man være meldt ind i lystfiskerforeningen. Foreningen er åben for alle.

Skovhuset ligger godt gemt mellem de store bøgetræer

Alle kan melde sig ind i lystfiskerforeningen.

Delområde 3a

Status

Fælles for hele området er et kronedække af løvskov på relativt våd bund domineret af rødel og pil. Området udgør et stykke mosaiknatur med mange bløde overgange mellem småhabitater. Mosen er registreret som § 3 mose.

Før i tiden var også ask udbredt, men i dag står kun enkelte døde eller døende individer tilbage. Mange udgåede træer og buske får lov at blive stående og liggende, og giver gode livsbetingelser for svampe, insekter mv. På de meget våde partier domineres bunddækket af kærstar mens tagrør dominerer fra søfladens begyndelse og et stykke ud i Søndersø.

Lystfiskerforeningerne har et lille havneanlæg og klubhus på den store pynt ud mod søen. Havneanlægget ligger helt skjult i den tætte bevoksning ud mod stien.

Målsætning

Bevar områdets diversitet med dens uensaldrede løvskov og lad skoven udvikle sig naturligt.

Søbred og løvskov

MÅL: Naturskov i naturlige succession med plads til døde træer.

Plejeforslag

Skoven overlades som udgangspunkt til sin egen udvikling. Omkring klubhus og havn kan udføres nødvendig beskæring og fældning for at friholde broer, verandaer, bygninger mv. for grene og opvækst. Grenaffald efterlades som udgangspunkt på arealet.

Delområde 3b

Status

Hovedparten af området er dækket af blandet løvskov med et lille indslag af nåletræer. Undtagelsen er dog et lille område, beliggende op af private haver, som er lysåbent og ligner en græsmark.

Skoven har karakter af naturskov med en høj andel af dødt ved, både stående og liggende. Skovbilledet er varieret med områder af højstammede bøgetræer og områder med tættere underskov med træer og buske i forskellige aldre.

Skovbilledet med mange væltede træer og dødt ved til gavn for svampe, insekter, fugle mv. er særlig udtalt i en ældre råstofgrav, som lader til at være periodevis våd. Her er træer væltet på skrænterne og i bunden. Rigtig mange frøer (grøn frø) er observeret i et tæppe af bingelurt i bunden af lavningen. Desværre bærer lavningen også præg af henkastning af både haveaffald og sten, fliser mm.

I området ses mange dyreveksler fra rådyr, og flere døde træer indeholder spættehuller og træerne har potentiale som flagermustræer.

Et stendige markerer gamle ejendoms- og dyrkningsskel i den sydøstlige del af området. Skoven skærmer herudover stinettet af fra trafikken på Ballerupvej.

Målsætning

Blandet løvskov med naturskovspræg og en stor mængde dødt ved.

Blandskov

MÅL: Naturskov i naturlig succession med plads til døde træer.

Plejeforslag

I skoven skal der ikke foretages nogen plejetiltag, med undtagelse af skovbræmmen mellem Ballerupvej og de private boliger. Her udvælges hovedtræer som der tyndes for, og fritrumsprofil ud mod Ballerupvej overholdes.

Det lille lysåbne areal skal springe i skov ved naturlig foryngelse. Gamle hegnrester ved lysningen fjernes.

Ikke organisk materiale bør fjernes fra lavningen og henkastning af affald søges stoppet.

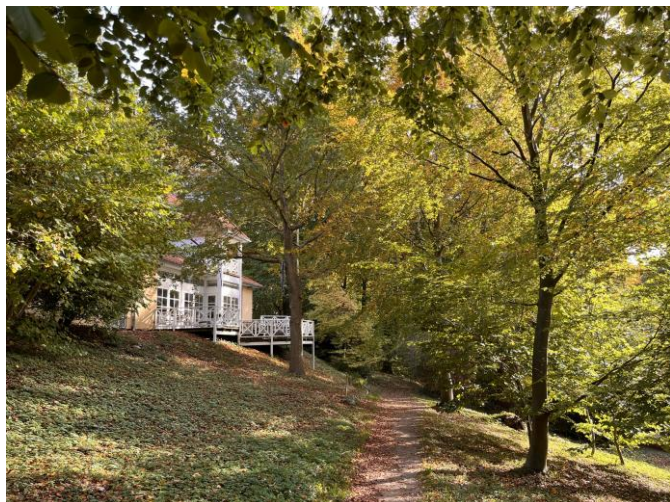
Skovdiget holdes synligt ved periodisk fjernelse af vedopvækst.

@Peter Bonne Eriksen

Lille flagspætte hugger sin rede ud i døde træstammer og træer med blødt ved som el og birk. Den foretrækker skov i fugtige områder med rigelige mængder af larver og insekter.

Delområde 3c

Status

Skovhuset ligger i en parklignende højstammet løvskov i kuperet terræn. Bøgetræernes kroner lukker mange steder så meget af for lyset, at underskoven er stærkt begrænset. Den åbne karakter under trækronerne giver gode oversigtsforhold og gode muligheder for at bruge rummet til udendørs kunstinstitutioner.

Der er enkelte store gamle egetræer, og spredt i området står ahorn og andre løvtræer. Der løber en oplyst sti mellem p-pladserne ved Ballerupvej og Skovhuset. Igennem terrænet løber en regnvandsgrøft, som dog sjældent er vandførende.

Ved p-pladsen ud mod Ballerupvej står gamle frugttræer, hvor bøgeskoven viger for en mere lys-åben rest af en gammel botanisk have.

Fra Skovhusets terrasse ud mod Sønder sø falder terrænet kraftigt ned mod søen. Skovbilledet er noget anderledes end på resten af arealet. Bøge- og egetræer står på større afstand og birk og andre løvtræer vokser ind i mellem. Det giver et varieret og tæt skovbillede med træer i forskellige størrelser og aldre samt en underetage med brombær, hyld og andre buskarter. På begge sider af stien omkring Sønder sø blokerer massiv opvækst for kig til søfladen. I dag er Skovhuset næsten totalt skjult for de mange forbipasserende på stisystemet langs søen.

Skovhuset i skov

MÅL: Parklignende karakter med fokus på den visuelle oplevelse med store bøgetræer og åben underskov. Samspil mellem Sønder sø og Skovhuset.

Målsætning

Området omkring Skovhuset har en anden status end resten af plejeplansområdet. Her prioriteres et parklignende udtryk som understøtter Skovhuset som udstillingshus og samtidig giver rekreative oplevelser til brugerne.

Området ved p-pladsen på Ballerupvej bevares med sine frugttræer og mere eksotiske planter, for at bevare karakteren af den tidligere herskabelige have.

Den højstammede skov skal fortsat bevares med gamle træer og en åben bund, så kunstinstitutionerne og terrænets bølgede form kan opleves.

Udsigtskilen fra Skovhuset til Sønder sø skal genetableres som det også blev fastlagt i den oprindelige plejeplan fra 1993. Rørskoven i udsigtskilen må ikke røres. Det skal give mulighed for at opleve samspillet med søen oppe fra huset, og samtidig åbne og synliggøre Skovhuset for færdslen på stisystemet. Kilen laves så udvalgte træer bevares og kontrasten til den omgivende skov ikke bliver alt for stor, hverken set fra Skovhus, sti eller søflade. Bunden i kilen skal bestå af et bunddække af græs og urter.

Plejeforslag

Udsigtskilens præcise omfang, fra Skovhuset til Søndersø, skal fastlægges i samarbejde med Skovhuset. Her udvælges et antal træer som skal blive stående. Det skal både være store og mindre træer, der på sigt skal erstatte de nuværende gamle overstandere, som efterlades i kilen. Det sikrer, at overgangen til den omkringliggende skov ikke bliver for brat, og at der ikke bliver fuldstændig åbent sydvest for Skovhuset. Stød fræses i nødvendigt omfang, dels for at lette den fremadrettede pleje og dels for at forhindre stødskud fra de arter, som villigt sætter dem. Grenaffald fjernes.

Den orange markering på kortet angiver udsigtskilen. Ikke alle træer fjernes, men der skal være kig mellem træerne så Søndersø kan opleves fra Skovhuset.

For at bevare den parklignende karakter fjernes større nedfaldne grene og grenaffald og placeres uden for den åbne bøgeskov. Grenafklip kan med fordel indgå i kvashegn i området.

De gamle bøgetræer får lov at stå til naturligt forfald, så længe det kan ske med en rimelig risiko-profil for færdsel på stier og omkring de forskellige kunstinstallationer.

Området slås efter behov for at holde et bunddække af græs og urter, og for at undgå at udsigtskilen gror til i brombær, træer og buske. Foryngelse af træerne i udsigtskilen sker enten ved indplantning af udvalgte grupper/enkeltræer eller ved at lade opvækst af ønskede arter etablere sig på

arealet. Ønskede bestandstræer kan med fordel beskæres i ungdomsfasen med henblik på at løfte kronen til en passende højde.

Trampestier i området driftes ikke, og holdes kun ved den færdsel der er på stien.

Resterne af den herskabelige, botaniske have ud mod Ballerupvej holdes lysåbent ved at slå arealet omkring træerne, gerne i mosaik, så ikke alle områder slås hvert år. Foryngelse kan ske ved enten at lade opvækst af ønskede arter overtage eller ved indplantning af eksempelvis frugttræer eller lysttræer såsom eg.

Ved fældning, beskæring osv. fjernes grenaffald fra arealet for at bevare det åbne, tilgængelige præg.

Buskbeplantningen af rød kornel rundt om p-pladsen forynges med jævne mellemrum. De skal skæres ned i bunden, så de forbliver tætte forneden.

På stengærdet ud mod Ballerupvej må der ikke vokse træer og buske.

Billedet viser hvordan buskene af rød kornel omkranser p-pladsen. De har været beskåret for højt. Når buskene forynges, skal de skæres ned ca. 15 cm over jorden.

Område 4

Område 4 ligger mellem Søndersø og villaområdet mod nord, og udgør samlet 12,8 ha.

Området består primært af skov med mange gamle træer, suppleret med lysninger og en gammel æbleplantage som skærer ned igennem villakvartererne. Skoven er omfattet af fredskovspligt med undtagelse af frugtplantagen.

I område 4 er der ønske om at bibeholde flere små kig til Søndersø fra stien langs søkanten. Plejeplanen udpeger nogle permanente udsigtspunkter fra stien jf. kap. 5 side 23.

Badebroen ligger i område 4a, og er meget benyttet. Den deler dog også vandene, da nogle oplever det tiltrækker for mange mennesker.

Generelt ses tegn på en stor bestand af råvildt i hele området, f.eks. ses mindre træer og buske bidt ned, dyreveksler og rådyrekskrementer.

Delområde 4a

Status

Den nordlige søbred er relativ smal med en varierende bredde. Søbredden har karakter af naturskov og pilekrat med stillestående vand hist og her. Hovedparten er bevokset med blandet løv domineret af rødæl. På nogle stræk er der åbent med enkelte større træer, andre steder lukket og tæt med kraftig opvækst i bunden. Her er et varieret liv af småfugle og insekter.

Enkelte steder er vedopvækst påfaldende fraværende. Med al sandsynlighed som følge af selvtægt. De åbne områder i beplantningen langs bredden lukker vinden fra søen ind i skoven på den anden side af stien, der ellers ligger i læ af den træbevoksede søbred.

I lysåbne partier ses kraftig opvækst af småbuske som korbær og høje stauder som stor nælde og den invasive sildig gyldenris samt kærstar. Ifølge arter.dk er der observeret Skælrod flere steder i område 4a. Skælrod snylter på løvtræer og buske, især hassel.

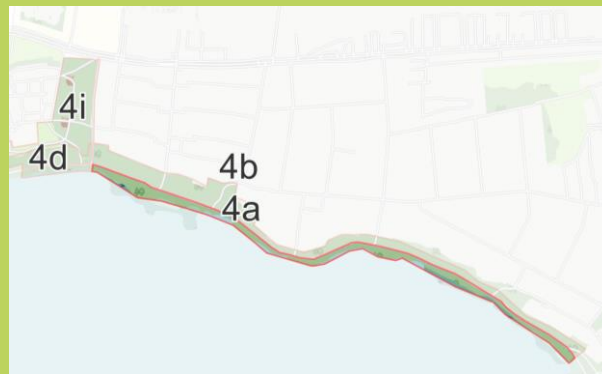
Flere steder langs området bliver Søndersø relativ dyb hurtigt, og giver gode muligheder for at fiske langs bredden. Midt i arealet findes Søndersøs badebro, der benyttes af mange hele året.

Målsætning

Løvtræsdomineret skovbryn med naturskovspræg, der skal give læ til skoven bagved og bidrage til det grønne udtryk rundt om Søndersø. Skovbrynet må brydes på udvalgte mindre steder, for at give kig til søen og mulighed for at komme helt tæt på vandet. Hassel skal bibeholdes, for bl.a. at tilgodese Skælrod.

Søbred med gamle træer

MÅL: Løvtræsdomineret skovbryn med naturskovspræg brudt af enkelte visuelle udsigtskiler med mulighed for at komme tæt på søfladen.

Plejeforslag

Som udgangspunkt udføres ingen pleje af skovbrynet, bortset fra de steder hvor udsigtskiler ønskes vedligeholdt. Er der store træer, hvis kroner generes af opvækst fra mindre træer, kan de mindre træer fjernes af hensyn til de eksisterende træer.

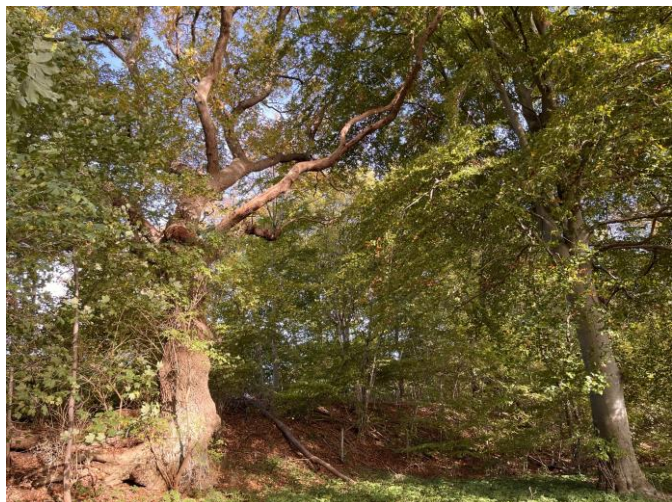
I tilfælde af stormfald eller selvtægt kan der indplantes nye løvtræer.

Udsigtspunkterne som illustreret i kap. 6, holdes løbende fri for opvækst der tager udsigten og hindrer muligheden for at komme tæt på søfladen. Grenaffald placeres hvor der er plads i nærområdet uden gene for stien.

En stor pil har lagt sig ud over søen.

Delområde 4b

Status

Blandet løvskov med træer i alle aldre på tør bund. God og varieret skovbundsflora og en høj andel af dødt ved. Der er også ramsløg, som man skal sørge for, ikke breder sig uhæmmet. Skovens bredde og terræn og skovbilledet har skiftende karakter. Generelt ses højskov med gammel bøg og eg med andet løv indblandet. Der er også flere veterantræer i naturligt forfald, og de udgør vigtige levesteder for flagermus, insekter, fugle og svampe. Der er observeret Skælrod i området.

Graden af mellem- og underetage varierer. Nogle steder danner partier med rødell, birk, ahorn og fuglekirsebær mellemetage, mens underetagen primært består af hyld, hassel, elm, ahorn, ask m.fl. Skoven har været ekstensivt drevet i en årække, med fokus på at friholde kronen af udvalgte hovedtræer for generende opvækst, og synliggøre dem i skovbilledet. Flere steder står også træruiner med reduceret krone af sikkerhedshensyn. I den vestligste ende er et mindre græsområde friholdt for træer. Arealet har tidligere været brugt som bålplads til Skt. Hans, men har ikke været benyttet i mange år.

Desværre findes også flere eksempler på selvtægt og hærværk i skoven. Nogle steder er større træer fældet eller beskåret, andre steder er under- og mellemetage, som på sigt skulle danne nye overstandere, blevet ryddet.

Langs skellet mellem private ejendomme og den offentlige skov, står der flere steder rester af et gammelt hegn. Hegnet er ikke vedligeholdt alle steder, og har dermed ikke længere nogen funktion, ud over at markere ejergrænsen.

Løvskov

MÅL: Naturskov domineret af store gamle løvtræer. Skoven skal rumme en høj biodiversitet, og skal skabe den grønne ramme rundt om Søndersø.

HOFOR har flere tekniske installationer langs stisystemet. Her er alt vedopvækst rundt om friholdt, så der er adgang til at servicere installationerne.

Målsætning

Varieret naturskov med løvtræer i alle aldre. De store og gamle værdifulde træer bevares så længe som muligt og efterlades til naturligt forfald.

Skoven danner den grønne ramme rundt om Søndersø, således at villakvarteret ikke tydeligt fremgår når man fra søfladen eller sydsiden af søen, ser mod nord. Eg, ask, fuglekirsebær, hassel og bøg er de dominerende arter. Alt selvtægt skal stoppes.

Græsarealet i den vestlige ende, skal springe i skov igen.

Her er alle træer fjernet i skovbæltet nord for stien. Træerne er fældet som selvtægt, formodentligt for at få udsigt.

Plejeforslag

Der udpeges hovedtræer i skoven som er de træer der skal udgøre overstanderne, nu og på sigt. Efter behov kan der tyndes for hovedtræerne, så de sikres gode betingelser for at udvikle sig. I stedet for at fælde træer ved rod, kan træerne veteraniseres, så deres stammer kan stå tilbage som dødt ved. Underbeplantning i form af hassel og andre buske fjernes som udgangspunkt ikke.

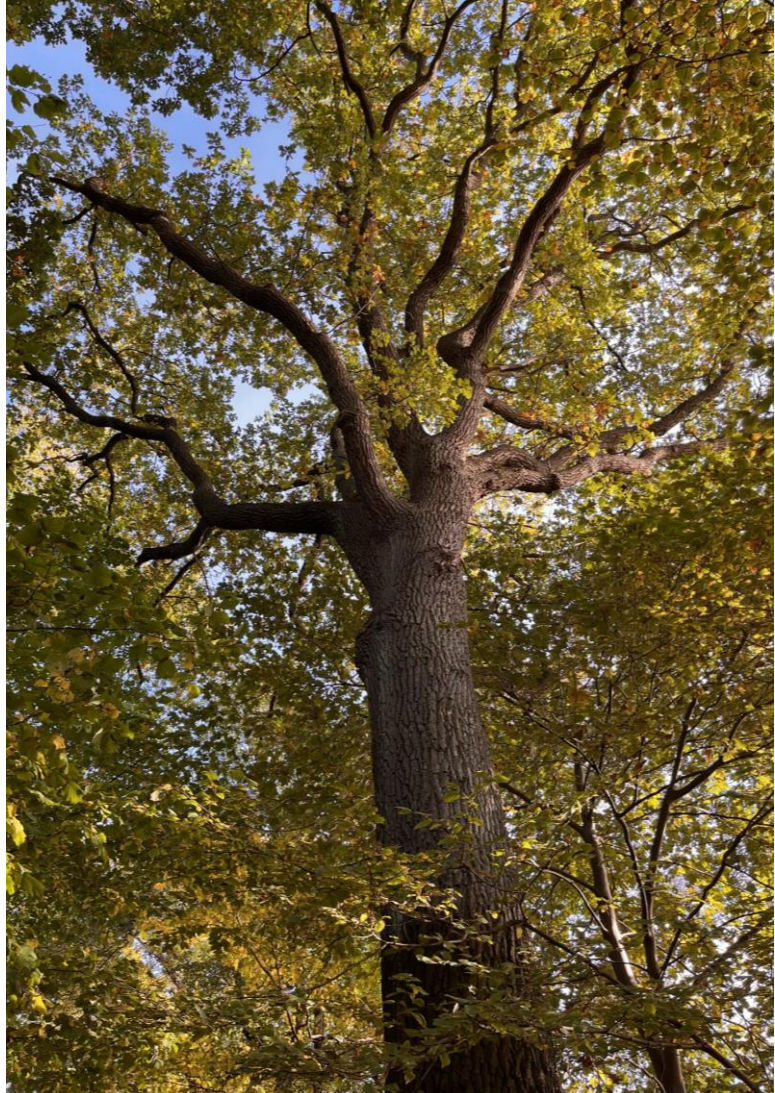
Med jævnlige mellemrum bør træerne gennemgås, og nye hovedtræer tilføjes, så mellemetagen over tid kan overgå til overstandere.

Der udføres som udgangspunkt ikke anden pleje end tynding for udvalgte hovedtræer. Derfor kan der være partier hvori der slet ikke udføres drift i en årrække. Grenaffald efterlades som udgangspunkt på arealet.

Foryngelse sker ved selvforyngelse i lysbrønde. Ved behov kan ønskede arter indplantes i tilfælde af hærværk og selvtagt. Her tilstræbes det at indplante grupper af træer, hvorfra et hovedtræ senere kan udpeges.

Når naboer har henvendelser vedrørende ønsker til fældning, tages udgangspunkt i målsætningen. Dvs. der fældes kun træer for at tilgodese hovedtræerne.

Rester af ødelagt gammelt hegn, som markerer skel mellem private matrikler og den offentlige skov, bliver ikke repareret og genopsat. Ødelagt trådhegn fjernes, mens stolperne bliver stående.

Store gamle træer er meget værdifulde for biodiversiteten, da de har et rigt dyre- svampeliv tilknyttet. Især når de begynder at gå i forfald, og der bliver plads til hulheder og råd i træet. Derfor er det vigtigt, at vi bevarer de gamle træer, men også sikrer, at der kommer nye til, så der også står gamle træer om 100 år.

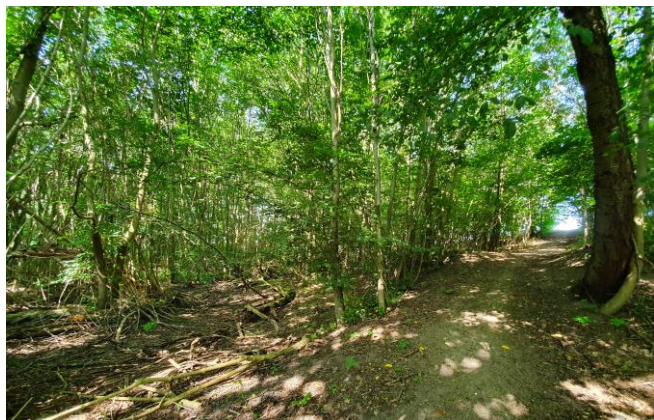

Rester af gammelt ødelagt skelhegn fjernes

HOFOR har skiltning i området om hensyn til drikkevandet

Delområde 4c

Status

Søbredden ligger i forlængelse af område 4a og deler mange af de samme karakteristika. Arealet er dog væsentligt vådere. På grund af den høje grundvandsstand, er det rødæl der er den mest dominerende træart, mens der står hassel og elm på de tørreste partier. Tidligere har der stået mange ask, men hovedparten er gået ud som følge af svampesygdommen asketoptørre og honningssvamp. Underetagen består af blandet løv med bl.a. elm, hylde, hvidtjørn, korbær, brombær og stikkelsbær. Tæt rørsump er de fleste steder etableret i overgangen til selve vandfladen og nogle meter ud i søen. Området indeholder et varieret liv af småfugle og insekter.

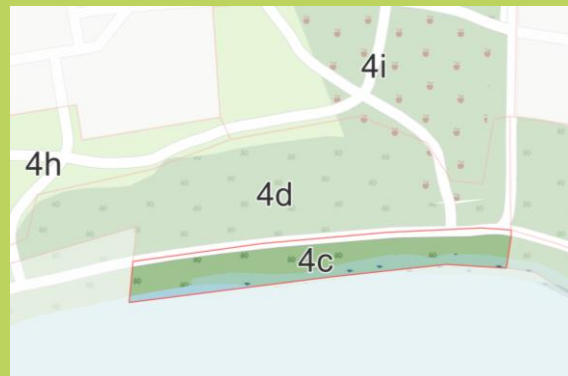
Søndersø bliver relativt hurtigt dyb flere steder (se dybdekort på side 59) langs delområde 4c og derfor giver de bedste muligheder for at fiske fra bredden.

Eks. på udsigtspunkt som skal vedligeholdes fremadrettet, så det ikke gror til.

Søbred

MÅL: Løvtræsdomineret skovbryn med kig til søfladen.

Målsætning

Løvtræsdomineret skovbryn, som udgør den naturlige overgang mellem søflade, rørskov og fredskoven mod nord.

Der skal være enkelte småkig til søen imellem stammerne ud mod søen.

Plejeforslag

Selvforryngelse og vildskud holdes nede i et omfang, så der kan være mindre kig ind imellem stammerne mod søen.

I tilfælde af pludselige ændringer på arealet, f.eks. selvtægt eller stormfald, kan der indplantes nye træer eller man kan forsøge at fremme den selvforryngelse der er, ved at udvælge blivende individer.

Udsigtspunktet ved bænken holdes delvist åbent, så der er kig ud til søen mellem hasselbuskene.

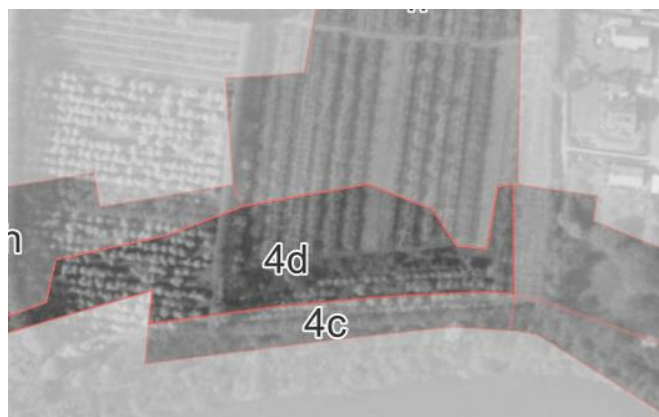
Grenaffald placeres, hvor der er plads uden gene for stien.

Delområde 4d

Status

Blandet løvskov på tør bund med store terrænforskelte og en høj forekomst af liggende dødt ved. Skoven er vokset op i resterne af en gammel frugtplantage, hvoraf nogle af de oprindelige frugttræer endnu er i live. Et levende hegn af tjørn og hyld markerer grænsen mellem frugttræerne og der er en lund af hassel, som sandsynligvis har været stævnet for mange år siden.

Området som det så ud fra luften i 1974

Skovbunden i den tidligere frugtplantage er mere fugtig end det omkringliggende areal og bladmos er udbredt. Det kommer trykvæld ud af foden af bakken. Kraftig opvækst af stor nælde indikerer en næringsrig jordbund. Området er svært tilgængeligt pga. store mængder dødt ved. Fældning af flere syge asketræer i den nordlige ende, har skabt en lysning, hvor der er kraftig opvækst af nælder. I delområdet vestlige ende er der en åbning i underskoven, som ikke er opstået naturligt. Enkelte rødelt og tjørn står tilbage. Den lysåbne skovbund er dækket af korbær og stor nælde.

Gammel frugtplantage

MÅL: Højskov af blandet løv i naturlig udvikling.

Målsætning

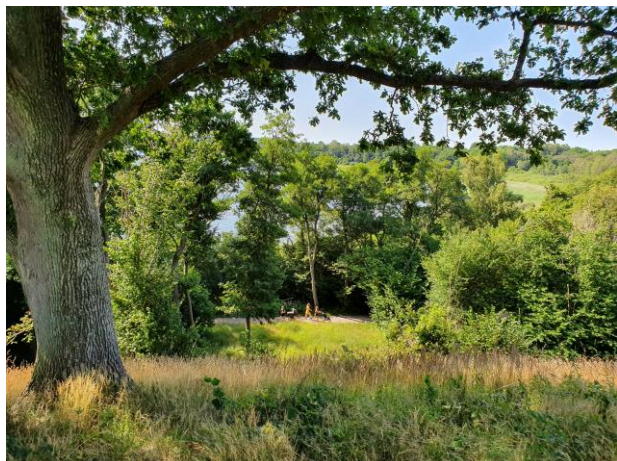
Højskov af blandet løv i naturlig udvikling. Her er der plads til at døde træer, som får lov at blive stående og liggende.

Plejeforslag

Som udgangspunkt ingen pleje. For foden af bakken ved stien, kan der dog tyndes for de karakteristiske træer, hvis man gerne vil skabe nogle kig ind i skoven, og fremhæve de karakterfulde gamle træer.

Foryngelse sker ved selvforyngelse. I tilfælde af hærværk og selvtægt kan der indplantes nye lokaltilpassede træer såsom eg, birk, rødelt og bøg.

Delområde 4e

Status

Stejl, sydvendt skråning hvor et englaug i en årrække har arbejdet på at genskabe en traditionel løveng. Løvengens område strækker sig ind i Præstesø-fredningen. Den del af løvengen, som indgår i område 4e udgør den stejle del, hvor terrænforholdet gør, at engen får præg af overdrev. Arealet slås med le i sensommeren og efterfølgende bliver det afslåede materiale revet sammen og lagt i bunker i skovkanten sammen med opsamlede grene. Resultatet er en lysåben naturtype – overdrev på skråning, eng på det flade stykke. Foruden græsser gror en artsrig og lyskrævende urtevegetation domineret af nøjsomme arter. Frem til 2007 fandtes den meget sjældne skærmpilante foldfrø på arealet, men den er ikke set siden. I 2022 er der udsået foldfrø på arealet i et forsøg på at reintrodere arten. I den vestlige ende af arealet står buske og mindre træer.

Løveng

MÅL: Lysåbent løveng med en varieret eng- og overdrevsflora.

Målsætning

Lysåbent løveng med en varieret eng- og overdrevsflora

Plejekforslag

Fortsætte samarbejdet med det nuværende englaug for at videreføre den målrettede, naturforbedrende pleje på arealet. Dvs. kontinuerlig høslæt med le og opsamling. Det er vigtigt at høslæt opretholdes, ellers er risiko for at det gror til i brombærkrat, buske og træer

Arealet med høslæt kan eventuelt udvides mod vest ved at tynde kraftigt ud i skovelm og andre træer og buske, eller mod øst ved at rydde brombærkrat.

@Natur360

Løvengen i område 4e.

Delområde 4g

Status

Området omfatter et kraftigt skrånende, skovbevokset område, der grænser op til Præstesø-fredningen mod syd. Dette er årsagen til den noget bratte sydlige grænse.

Bevoksningen består af blandede løvtræer som eg, tjørn, fuglekirsebær og bøg. Træerne er plantet efter en tidligere rødgranbevoksning blev fældet omkring år 2000. Der har ikke været nogen væsentlig drift af skovområdet, hvilket ses ved en del væltede og døde træer og naturlig selvforyngelse.

Målsætning

Højskov af blandet løv i naturlig udvikling. Her er der plads til at døde træer får lov at blive stående og liggende.

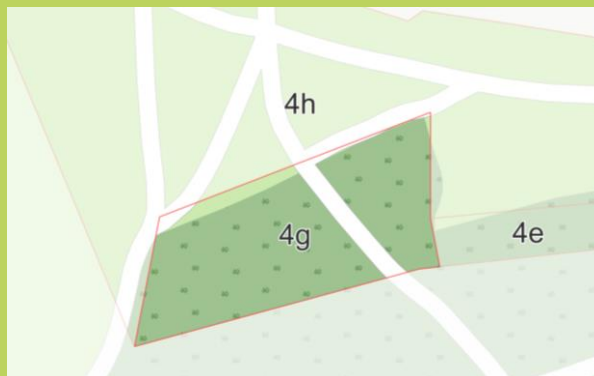
Plejeforslag

Som udgangspunkt skal der ikke foretages nogen pleje i skoven. Her får arealet lov at udvikle sig naturligt. Når træerne senere opnår en

Skovbevokset skrænt

MÅL: Højskov af blandet løv i naturlig udvikling.

betydelig størrelse, vil man dog kunne hugge for udvalgte hovedtræer, så evt. mindre træer der vokser op i kronen fjernes.

Arealets kanter tyndes med henblik på at fremelske skovbrynspræg, hvorfor egnede træ- og buskarter favoriseres.

Foryngelse sker ved selvforyngelse i lysbrønde. Grenaffald efterlades på arealet men trækkes ind i skoven.

Område 4h set fra græsarealet
(4h) syd for Dalsø Park.

Delområde 4h

Status

Varieret bakkelandskab med terrænhældning mod syd og vest. Det gennemskæres af flere stier. Indtil omkring 1980 var der dyrket mark. Jordbunden er næringsrig med observerede arter som rødkløver og hundegræs. På trods heraf findes en relativ varieret urteflora. Både indikatorarter for tør, næringsfattig og lysåbne arealer som eksempelvis almindelig kællingetand, hvid okseøjle og gedeskæg, men også arter som fløjlsgræs, lancetvejbred, almindelig vejbred, brandbæger, røllike, almindelig syre, agertidsel, Skov vikke, almindelig torskemund og blåhat. I mere end ti år, har der været foretaget et årligt høslæt på arealet i den tidlige sommer.

Lysåbent græsland

MÅL: Lysåbent græsareal med en rig urteflora med karakter af overdrev.

Målsætning

Lysåbent græsareal med en rig urteflora med karakter af overdrev.

Plejeforslag

Et årligt høslæt, hvor materialet efterfølgende fjernes. Dele af arealet er egnet til at inddrage frivillige i naturplejen med f.eks. høslæt med le, lige som det i dag er tilfældet med løvengen i område 4e.

@Natur360

Sommerfuglen alm. blåfugl i parring på larvens foderplante alm. kællingetand.

Delområde 4i

Status

Området huser resterne af landbrugs- og plantage-drift der var i området før by-udvidelsen i 1970'erne. Det har i dag karakter af frugtlund bestående af fortrinsvis ældre æbletræer af forskellige sorter. Der er tidligere blevet indplantet nye æbletræer som erstatning for dem som er fjernet. Området er kendt for æbletræerne, og det veludviklede stinet bliver i stor udstrækning brugt af lokale beboere, institutioner mv. Lokale har også observeret, at området er vigtigt for fugle, der bruger det som korridor til og fra Sønder sø.

Jorden er relativ næringsrig og har partier hvor stor nælde er meget dominerende. Herudover er der fundet bl.a. rød kløver, hvid kløver, agertidsel, fløjsgræs, vikke, hunderose, bredbladet persille, draphavre, almindelig syre og røllike.

Plejen består i dag af et årligt høslæt i den tidlige sommer. I 2022 forsøgte man med en afbrænding af hele området i marts. Æbletræerne beskæres løbende for at fremme frugtproduktionen og form.

Langs den nordsydgående sti, står et levende hegn af forskellige træer og buske som tjørn, ask, hassel, navr m.fl. Hegnet er et vigtigt habitat for insekter og småfugle.

Frugtlund

MÅL: Frugtlund i artsrigt græsland med fokus på den rekreative brug.

Målsætning

Frugtlund i artsrigt græsland med fokus på den rekreative brug af området.

Det levende hegn skal bestå af en blanding af fuldkronede træer og blomstrende buske såsom tjørn.

Plejeforslag

Æbletræer beskæres fortsat for at fremme frugtproduktion, form og udtryk. Udgåede og syge træer udskiftes efter behov med nye frugtræer.

Arealet slås to gange årligt. Første gang når vild kørvel knoppes (start/medio maj) og der foretages høslæt i sensommeren på de åbne sammenhængende områder, evt. i mosaik, så der er variation mellem hvilke områder der slås. Der kan evt. suppleres med brænding i det tidlige forår.

Det levende hegn tyndes efter behov, så træerne kan udvikle selvstændige kroner, og der er lys til underbeplantningen. Fritrumsprofil over sti holdes.

Delområde 4f

Status

Blandet løvskov med et varieret udtryk. Stor terrænforskel med en stejl sydvendt skråning i nord, og en flad og våd skovbund med trykvæld i syd giver forskellige vækstforhold. Herudover bidrager en større mængde stormfald og udgåede, faldne træer til det meget blandede og ufremkommelige udtryk. I de vådeste områder, der domineres af grøn eremitmos, står kær-star i tætte bestande omgivet af et tæppe af krybhvene, men ellers dominerer bingelurt og en kraftig opvækst af ask.

Ved overgangen til det åbne græsland mod nord vokser store partier af brombær. Stor nælde er vel-etableret i de soleksponerede huller hvor gammelt grenaffald ligger spredt omkring.

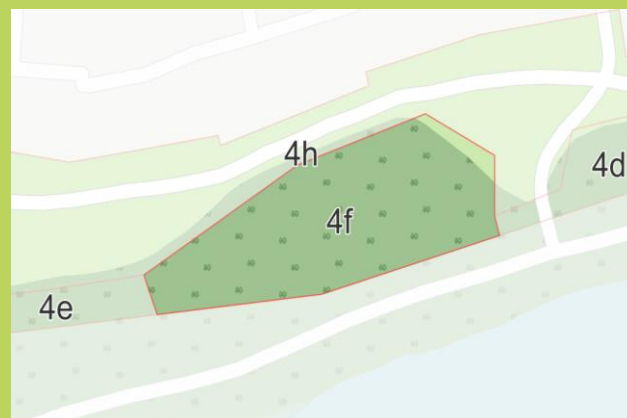
Desværre findes også udbredt selvtægt og hærværk i skoven, hvor en del unge træer i under- og mellemetagen er blevet fældet, og haveaffald smides ud over brombærkrattet.

Brombær har overtaget den øverste del af skrænten. Her er fraværet af træer og buske påfaldende. Her var tidligere træer, og det er målet at der skal komme trævækst på arealet igen, men det må ske ved naturlig selvforyngelse.

Trykvæld i løvskov

MÅL: Højskov af blandet løv med naturskovspræg og en høj grad af stående og liggende dødt ved.

Målsætning

Højskov af blandet løv med naturskovspræg og en høj grad af stående og liggende dødt ved. Fokus på tilstedeværelsen og oplevelsen af veterantræer og en høj repræsentation af lystrearter som fuglekirsebær, eg og ask i overetagen. Mulighed for udvidelse af løveng fra område 4e.

Stop for selvtægt og deponering af haveaffald.

Plejeforslag

Som udgangspunkt ingen pleje i skoven, men er der særlige hovedtræer man ønsker kan ses fra stien, kan man også tynde i underopvæksten fra stien og ind til træet.

Brombærkrattet er ufremkommeligt på skråningen og der foretages ingen pleje her. Selvopvækst af træer i brombærkrattet må ikke skæres ned, med mindre det er for at tynde for andre træer.

Foryngelse sker ved selvforyngelse.

Grenaffald efterlades som udgangspunkt på arealet.

Område 5

Område 5 er den del af Søndersø der ligger inden for plejeplansområdet og udgør i alt 84 ha.

Søndersø rummer et rigt fugleliv, og især bemærkelsesværdigt er rørdrummen der med sin karakteristiske lyd kan høres over hele Søndersø i foråret.

Betagende er det også når havørnene kredser rundt hen over søen, eller hvis man er heldig at få et glimt af isfuglen.

@Peter Bonne Eriksen

@Peter Bonne Eriksen

Delområde 5 - Søndersø

Status

Søndersø er ca. 125 ha med en middeldybde på 3,3 m. Så på trods af sin størrelse er Søndersø relativt lavvandet. Maksimaldybden er på 7,8 meter. Søen har en udbredt og varieret bundvegetation. Udover udbredte rørskov langs bredden findes arter som kredsbladet vandranunkel, børstebladet vandaks, hjertebladet vandaks og kransnålalger. På mange lave partier er børstebladet vandaks meget dominerende.

I perioden 2014-15 blev et sørestaureringsprojekt gennemført med opfiskning af fredfisk. Projektet har haft en god effekt på klarheden i søen og bundvegetationsudbredelsen, som nu er på over 75% af søarealet ned til 6,4 m dybde.

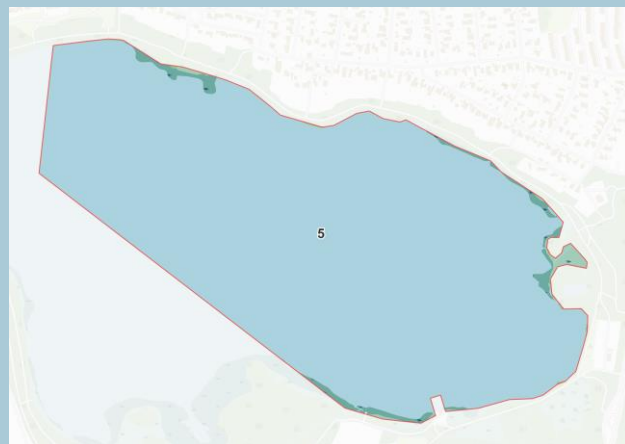
Flere meldinger fra brugere tyder på, at mængden af alger i søen er stigende. I 2020-2022 oplevede de en opblomstring af alger om sommeren som kommer tidligere og tidligere. Søen er inddelt i to zoner af hensyn til fuglelivet, aktivitetszone og beskyttelseszone. Aktivitetszonen er i den østlige ende se kort på side 18.

Målsætning

Klarvandet sø med undervandsvegetation, og med et tilhørende varieret fugleliv.

Sø

MÅL: Klarvandet sø med undervandsvegetation, og med et varieret fugleliv.

Plejeforslag

Der skal løbende holdes øje med tilstanden i Søndersø.

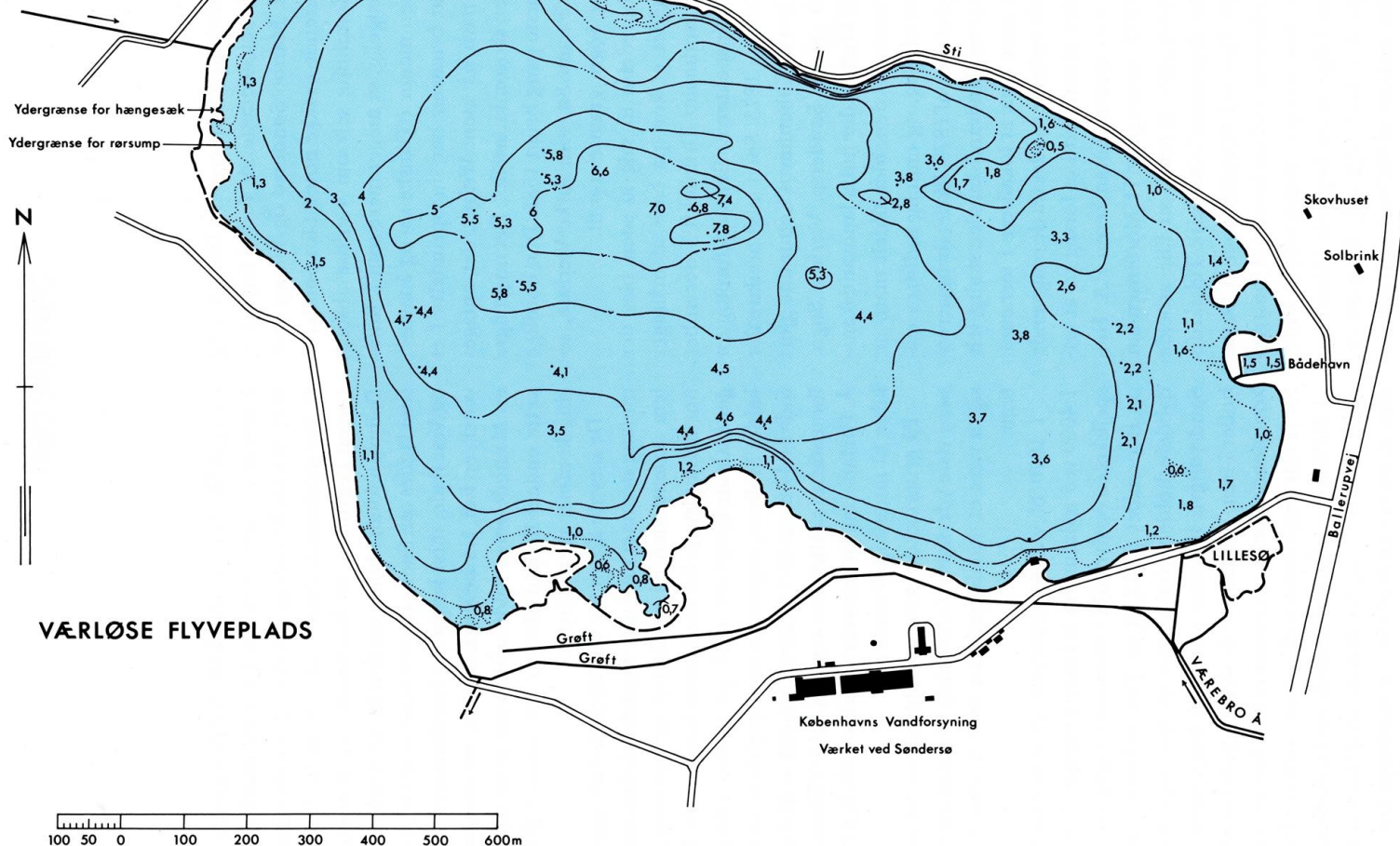
Der kan evt. udføres selektiv grødeskæring i lavbundede arealer. Frivillig pleje af børstebladet vandaks er også en mulighed.

Gentagelse af opfiskning af skalle og brasen for at bibeholde den naturlige økologiske balance.

Gedden må jf. fiskerireglerne ikke fanges i ferskvand i fredningstiden 15. marts - 30. april. Det opfordres generelt til, at gedden genudsættes, for at opretholde den økologiske balance i søen.

LILLE VÆRLØSE

Dybdekort hentet fra Styrelsen for dataforsyning og infrastruktur

@Peter Bonne Eriksen

Fiskehejren har snuppet sig en lækker fisk.

8. Kildeliste

Aftale om brugsret og vedligeholdelse af grundareal (2012). Aftale mellem HOFOR og Furesø Kommune.

Biodiversitetsrådet (2022). Fra tab til fremgang - Beskyttet natur i Danmark i et internationalt perspektiv. Udgivet 29. november 2022.

<https://www.biodiversitetsraadet.dk/pdf/2022/12/Biodiversitetsraadet-2022-Fra-tab-til-fremgang-Final-hjemmeside.pdf>

Dofbasen: <https://dofbasen.dk/danmarksfugle/>

Friis, P. og Hansen, M. L. (1992). Landskabs- og plejeplan for Søndersø. Udarbejdet for Værløse Kommune juni 1992.

Grøn Plan 2013-2024. Furesø Kommune. <https://www.furesoe.dk/media/2141/groen-plan-2013-2024.pdf>

Kampen om Søndersø – en vandet historie 2021, særtryk af artiklen "Kampen om Søndersø" bragt i Witherløse, Årsskrift 2020 for Værløseegnens Historiske Forening.

Naturnationalparkerne i Danmark

<https://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/naturprojekter/naturnationalparker/>

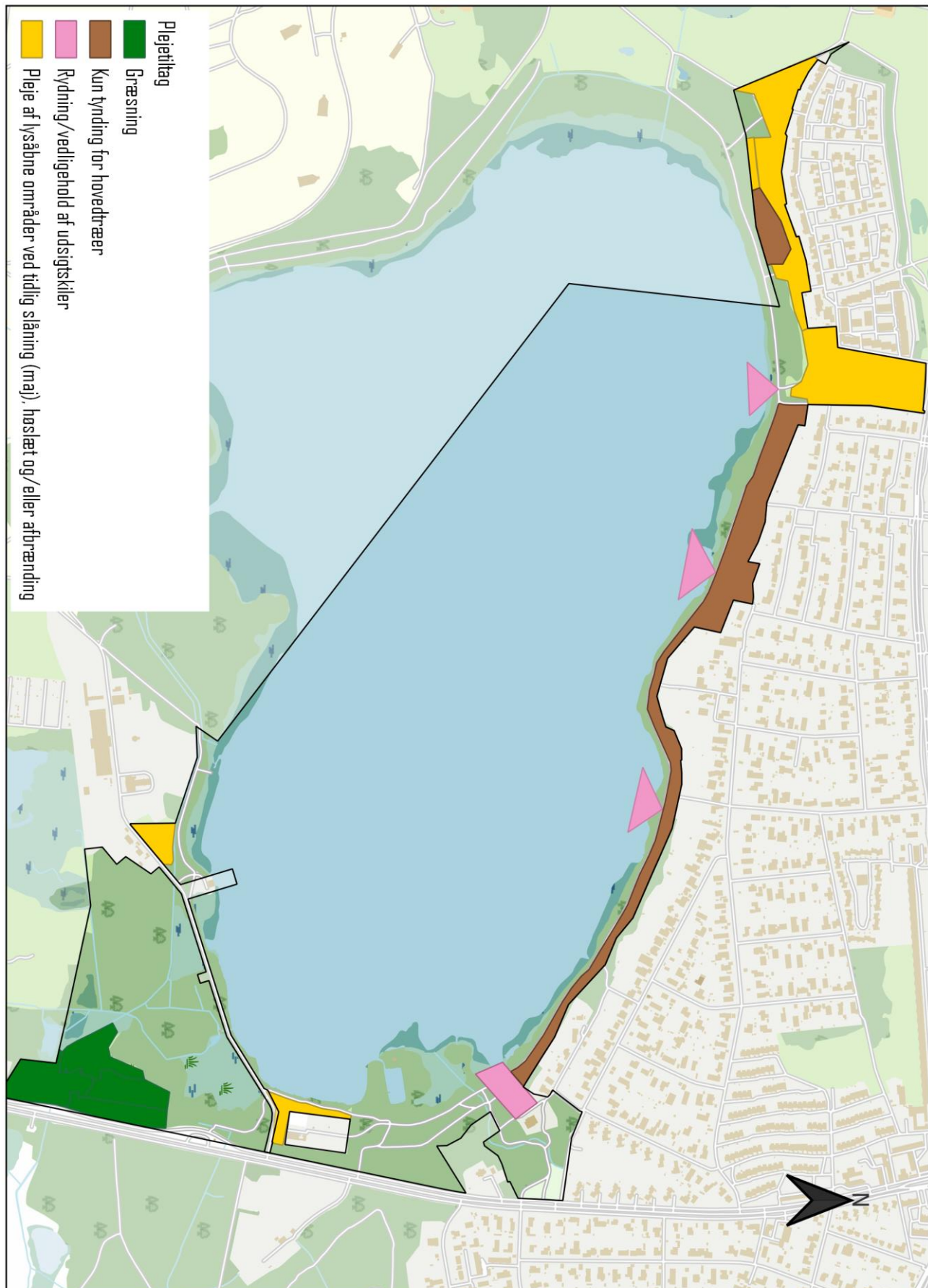
Pedersen, E. M, et al. (2019) Kortlægning af brednære arealer Søndersø – Efterår 2019. Version 1.0. Natura360.

Pedersen, E. M (2019) Plejeplanforslag til dele af Søndersø – Efterår 2019. Projekt rapport til Furesø Kommune af Natura360.

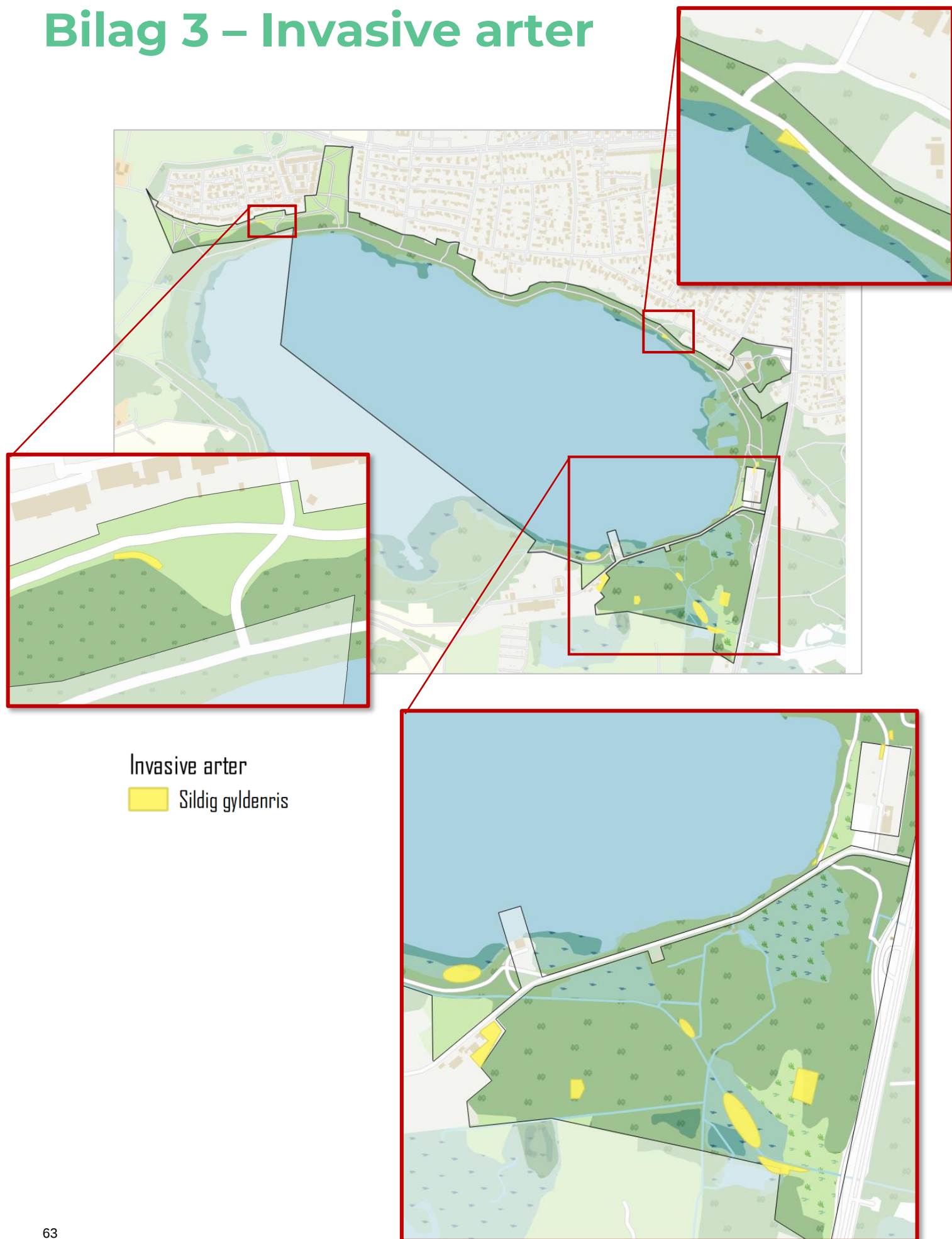
Bilag 1 - Områdeinddeling

Bilag 2 – oversigt over plejetiltag

Bilag 3 – Invasive arter

Bilag 4.

Regler for benyttelse og beskyttelse

§ 1 Formål med bestemmelserne.

At beskytte naturværdierne i og omkring Søndersø samt at sikre en rekreativ benyttelse af Søndersø og dens bredarealer, der giver borgerne muligheder for at udøve friluftsliv i respekt for flora og fauna.

§ 2 Regler for benyttelse og færdsel

1. På grusstier rundt om Søndersø er færdsel til fods og på cykel tilladt.
2. Færdsel på trampestier er kun tilladt til fods.
3. Hunde skal holdes i snor.
4. Motoriseret kørsel og ridning er ikke tilladt.
5. Åben ild og teltslagning er ikke tilladt.
6. Færdsel sker på eget ansvar.

§ 3 Zoneinddeling af søen

Søen er jf. kortbilag inddelt i to zoner af hensyn til fuglelivet.

1. I beskyttelseszonen tillades ikke aktiviteter. Undtaget er fiskeri jf. § 5 stk. 2.
2. I aktivitetszonen er badning og svømning tilladt. Derudover er det ikke tilladt at foretage aktiviteter på søfladen, som eksempelvis brug af paddle boards, tømmerflåder, kanoer, kajaker mv. Undtaget er dog fiskeri jf. § 5.
3. I aktivitetszonen må hunde under fuld kontrol svømme i søen med en minimumsafstand på 25 meter til anlagte broer og under hensyntagen til andre badende.

§ 4. Fiskeri fra søbred

1. Fiskeri i Søndersø fra søbred er tilladt i aktivzonen for alle med lovpligtigt fisketegn og unge under 18 år samt personer over 65 år.

2. Fiskeri fra bred skal foregå i en minimumsafstand af 25 meter fra anlagte badebroer og officielle badesteder.
3. Vadefiskeri, færdsel i rørskov samt brug af flyderinge o. lign. er ikke tilladt.
4. Forfodring er ikke tilladt af hensyn til søens økologiske balance.

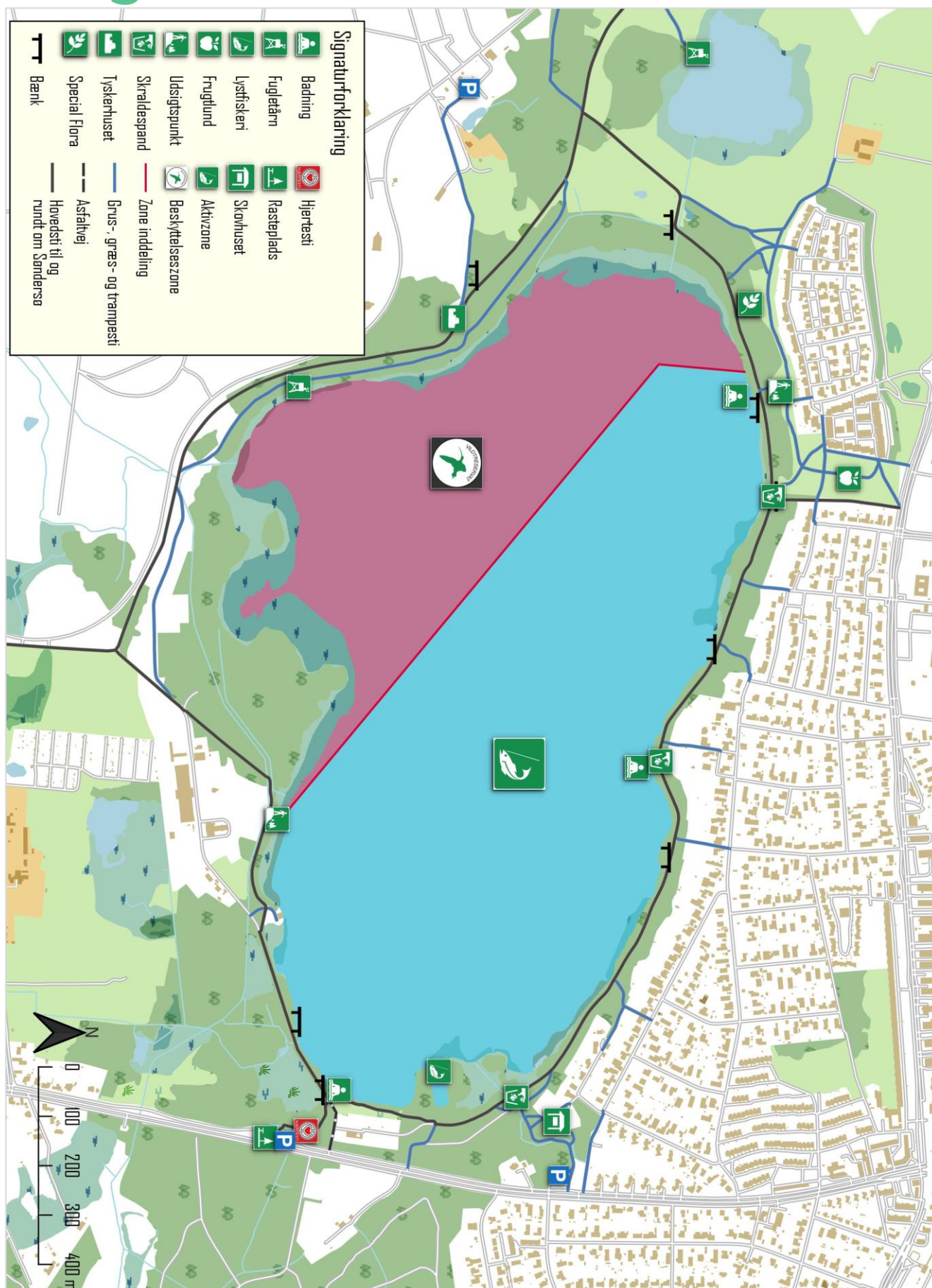
§ 5 Sejlads og fiskeri på søen

1. Færdsel med robåde og fiskeri på søen er tilladt for medlemmer af Sports- og Lystfiskerforeningerne med fiskeret i Søndersø. Forudsætning er herudover lovpligtigt fisketegn.
2. Fiskeri må foretages i aktivitetszonen hele året og i beskyttelseszonen i perioden 1. august til 1. januar.
3. Brug af motor ved sejlads er ikke tilladt undtaget elmotor med en maks. ydelse på 75 lbs ved 12 volt. Motorens ydelse skal kunne dokumenteres på forlangende.
4. Furesø Kommune kan i særlige tilfælde give tilladelse til motorsejlads.

§ 6 Organiserede aktiviteter på stisystem og søflade

1. Organiserede aktiviteter med mere end 20 deltagere kræver tilladelse fra Furesø Kommune. Ansøgninger behandles løbende.
2. Der kan tillades op til 3 arrangementer årligt med 100 eller flere deltagere. På søfladen dog kun i september og oktober. Ansøgningerne skal være Furesø Kommune i hænde senest 1. november året inden stævnet skal afvikles, og vil blive prioriteret efter folkeoplysningsudvalgets kriterier. Herudover lægges der vægt på tilknytning til Furesø Kommunes foreninger samt hensyn til parkering, påvirkning af naturen og stisystemets andre brugere.
3. Organiseret svømmetræning og i den forbindelse udlægning af bøjler kræver tilladelse fra Furesø Kommune.

Bilag 5. Friluftskort

Furesø Kommune
Center for By og Miljø

Natur- og Miljøafdelingen
Stiager 2
3500 Værløse
Tlf.: 7235 4000

Udgivet: Juni 2023
Redaktion: Natur- og Miljøafdelingen

FURESØ
KOMMUNE